

AARSSKRIFT

RYOMGAARD REALSKOLES
ELEVFORENING 1941

A A R S S K R I F T

FOR

RYOMGAARD REALSKOLES ELEVFORENING

1941

REDIGERET AF
TANDLÆGE FRU E. EEG TREUE

L. VIXØS BOGHANDEL
RYOMGAARD

Skolebestyrer Axel Munch

INDHOLD

	Side
Docent Dr. phil. Jens Holt: En dansk Indsats i Viden- skabens Tjeneste	3
Skolebestyrer Erik Munch: Om at arbejde	9
Forfatter L. Ringsholt: En Jyde	13
Niels Peter Bager Jensen: Skoleminder	18
Referat af Sommerfesten	24
Amtsskolekonsulent S. Stegger Nielsen: Vor Ungdom og Tiden	26
Janus Bach: Et Billede og et Postbud	29
„Solen gik ned, nu er Dagen forbi“	32
Af Skolens Dagbog	33
Medlemsliste	34
Julefesten	40
Meddelelser fra Bestyrelsen	41

EN DANSK INDSATS I VIDENSKABENS TJENESTE FRA RASK TIL VILHELM THOMSEN

af docent, dr. phil. *Jens Holt*, Aarhus

Et folks storhed maales ikke blot ved dette folks politiske eller militære magtstilling. Det kan man se af historien. Det gamle *Assyrien* var saaledes engang en førsterangs stormagt, men denne magt beroede alene paa den militære kraft og den brutalitet hvormed de undertrykte folk holdtes i ave. Det samme gælder paa folkevandringstiden om *Hunnerne*, det kristne Europas svøbe, og ogsaa om *tyrkerherredømmet* kan siges noget lignende. Under deres herredømme svandt den blomstrende kultur hen, kun inden for den græsk-katolske kirke overvintrede den, saa at den i tidens fylde igen kunde folde sig ud. Og paa den anden side kender vi eksempler paa folk der aldrig har indtaget nogen fremragende politisk rolle, men alligevel har betydet saa uendelig meget for vor kultur, folk hvor de idéer er blevet skabt, som vort folk lever paa den dag idag; jeg tænker her paa *Palæstina* og det gamle *Hellas*, mens *Romerriiget* mere har virket som kulturformidler end som kulturskaber. Dette forhindrer naturligvis ikke at ogsaa store og mægtige stater kan være kulturbærende, f. ex. det gamle *Kina*. Men den politiske magt har i dybeste forstand ingen værdi i sig selv, den kan kun tilfredsstille ærgærrigheden. Magten er i sig selv noget tomt; den skal dog bruges til noget, enten til det onde eller til det gode. Om det bliver det ene eller det andet, er afhængigt af folkets kulturelle stade.

Derfor er et folks kultur vigtigere end dets magt, derfor har et folk lov til med stolthed at betragte fortidens bedrifter ikke blot paa *slagmarken*, men ogsaa paa *arbejdsmarken*, ikke for at have denne stolte fortid som sovepude, men for deri at hente fortrøstning til fremtiden, inspiration til nye bedrifter.

Da det danske folk blev draget ind i den fælles europæiske kulturkreds, begyndte ogsaa danske mænds medarbejde paa at bygge en ny og

bedre fremtid. I en enkelt artikel vilde det være umuligt at beskrive denne indsats udover almindeligheder. Da sprogvidenskaben nu er mit haandværk, er det naturligt for mig at tale om den, og saa meget desto mere som her har danske forskere ikke blot været medarbejdere, men de har været foregangsmænd. I sproget afspejler sig et folks kultur, dets historie. Fremmedordene er snart hentet fra et sprog, snart fra et andet. Det er saaledes ikke tilfældigt at en stor del af de videnskabelige kunstord er hentet fra græsk. Naar man kender et folks sprog, lærer man saaledes væsentlige træk hos dette folk at kende. Og det har været et ejendommeligt træk for dansk videnskab at netop her mange begavede mænd har viet deres videnskabelige arbejde til studiet af sproget. Dansk forsknings indsats her er særdeles velkendt ude i den store verden, det ved den der har haft lejlighed til at møde fremmede forskere. Om det er fordi vi altid har været en søfarende nation, at denne store interesse for fremmede folk altid har været udpræget her, ved jeg naturligvis ikke, men ganske uden betydning har dette vel ikke været.

Hermed er jeg saa naaet til mit emne, at fortælle noget om den betydning, som dansk sprogforskning har haft for den internationale videnskab. Ja, hvem kender ikke navnet *Rasmus Kristian Rask*? Der staar nu en særlig glans om dette navn. Vel nok især paa grund af hans spændende, æventyrlige, og dog saa tragiske livsskæbne. Der er her noget der umiddelbart griber os alle. Vi hører om den fattige dreng fra Brændekilde paa Fyn der blev hjulpet frem til at studere, og som ved sin genialitet vandt sig verdensberømmelse, men, som det syntes at han havde naaet den stilling han efter sine evner var berettiget til, døde han kun 45 aar gammel. Fra den lille Landsby førte hans vej ham ud til det fjerne Indien, hvorfra han hentede uvurderlige haandskriftskatte hjem til de danske biblioteker. En sjælden evne havde han til at arbejde sig ind i det ene sprog efter det andet. Han skrev en oldnordisk grammatik, en angelsaksisk, en frisisk, en lappisk grammatik, en singalesisk skriftlære, afhandlingen om Zend-Avestas ælde og ægthed og meget mere. Det meste af dette er vistnok en stor del af læserne bekendt. Jeg skal her holde mig til hans internationale betydning.

Og her kan det med rette hævdes, at gennem Rasks indsats bragtes sprogvidenskaben et overordentligt betydningsfuldt skridt frem. Denne videnskab er ung, kun ca. 125 aar gammel, andre har et par tusind aar paa bagen. Det problem som var brændende i Rasks ungdom, var spørgsmaalet om *sprogenes slægtsskab*. Om dette havde der hidtil hersket de mest forvirrede idéer. Nogle havde ment at hebræisk maatte være det ældste sprog, for det maatte vel Adam og Eva have talt! Men hvordan skulde man finde orden i al den mangfoldighed? Det var netop Rask, der fandt metoden hertil, metoden til at bestemme sproglægtsskab, og selv naaede

han at inddele, og væsentligt rigtigt, en stor del sprogætter. Sprogene kan jo ofte frembyde meget slaaende ligheder. Saaledes er det en almindelig opfattelse at vestjysk skulde ligne engelsk særlig meget, hvilket ikke er rigtigt. Vestjysk er først nærmere beslægtet med andre danske dialekter, dernæst med de andre nordiske sprog, svensk, norsk, islandsk, og saa først er vort sprog en gren af den større germanske sproggruppe, som atter igen er en gren af den store indoeuropæiske sprogæt, altsaa beslægtet med indisk, persisk, albanesisk, græsk, latin, russisk osv. Opdagelsen af slægtskabet mellem indisk, persisk og en række europæiske sprog skylder vi nu den tyske sprogforsker *Frans Bopp*, simpelthen af den grund, at han havde lejlighed til at lære det gamle indiske sprog sanskrit. Bopp var forøvrigt heller ikke den første til at se det; for det vil den strax faa øje paa, som blot ser skr. *santi* „de er“, lat. *sunt*, tysk *sind*, skr. *asti* „han er“ lat. *est*, tysk *ist*. Men nogen virkelig metode er der ikke i dette. Hvad skal man gøre, naar et „øje“ baade paa nygræsk og malajisk hedder *mati*? Det kan først Rask give os svar paa. I sit berømte prisskrift, hvor han skulde udfinde kilden til det gamle nordiske eller islandske sprog, bestemmer Rask de regler som skal følges ved bestemmelse af slægtskab. Rask havde iagttaget at ordene ofte kan vandre ganske tilfældigt, *kjosk*, *filosofi*, *bank*; men naar den lighed der fandtes mellem ord i forskellige sprog kunde indordnes under bestemte regler, kunde dette ikke skyldes tilfældet, men maatte bero paa at disse sprog havde en fælles kilde, hvorfra ordet var nedarvet. Det var Rask der saaledes gjorde sprogvidenskabens første sikre og betydningsfulde opdagelse, *den germanske lydforsikring*: latin *pater*, dansk *fader*, latin *piscis*, dansk *fisk*, latin *tu*, engelsk *thou*, dansk *du*, latin *tres*, engelsk *three*, dansk *tre*, latin *centum*, dansk *hundrede*, græsk *kúon*, dansk *hund* osv., altsaa naar et latinsk *k* i germanske sprog optræder i et ord som *h*, saa er det bevis for slægtskab, hvis det samme forhold kommer igen i andre ord. Dette princip er den dag i dag det afgørende for bestemmelse af sproglægtskab, og ved hjælp af dette princip er nu i dag en stor del af jordens sprog kortlagt i denne henseende. Det blev den tyske sprogforsker *Jacob Grimm* der bragte denne opdagelse til udlandets kundskab; thi Rask skrev næsten alle sine arbejder paa dansk. For studiet af de orientalske sprog var det af betydning at Rask bragte haandskrifterne til *Avesta*, persernes hellige bog, og en mængde palihaandskrifter til København, ogsaa begyndelsen til tydningen af den persiske kileskrift skyldes ham. Den første udgave af *Avesta* skyldes Rasks elev *N. L. Westergaard*, og grundlæggelsen af palistudiet ligeledes en elev af Rask, nemlig *Fausbøll*.

Gennem Rasks omfattende studier udvides sprogvidenskabens horisont, ikke mindst herhjemme. Men samtidigt med denne vældige expansivitet uddybedes ogsaa studiet af de enkelte sprog. Ikke mindst de fra oldtidens

dage saa flittigt dyrkede klassiske sprog. Ogsaa her har danske forskere vundet sig uvisnelig hæder. 2 aar før Rask blev ordinær professor, ansattes ved universitetet den 25aarige klassiske filolog *Johan Nicolai Madvig*. Som Rask er han helt igennem en original forsker. Ingen har været hans lærere. Som faa mænd siden renæssancen havde han et intimt kendskab til latinen, som han selv skrev i selvstændig stil. Det var dette grundige kendskab til det gamle lærdomssprog der skaffede ham hans videnskabelige triumfer. Disse falder mere paa det egentlige filologiske omraade end paa det snævrere sprogvidenskabelige. Her skabte Madvig en sikker metode til at udbedre de fejl som gennem lange tiders afskriven var kommet ind i de gamle texter. Naar Madvig skal nævnes her, saa er det fordi grænsen mellem filologer og sprogforskere ikke kan trækkes skarpt, og saa ogsaa fordi hans latinske og græske grammatikker var af grundlæggende betydning for studiet af de klassiske sprog. Her er det ganske tydeligt at det er den nyopdukkede sprogvidenskab, der har virket inspirerende. Det lykkedes Madvig at indordne beskrivelsen af det latinske sprog i et sæt forholdsvis simple regler. For os forekommer det ikke mere noget mærkværdigt, netop takket være Madvig, men sammenligner man Madvigs arbejder med forgængernes, ser man tydeligt, hvor meget der hos Madvig er vundet i klarhed. For græskens vedkommende er Madvigs arbejde simpelt fundamentalt. Først hos ham finder man de klare definitioner. Et vidnesbyrd om hans betydning er den udbredelse som hans latinske grammatik fik, oversat til tysk, engelsk, hollandsk, fransk, nygræsk, magyarisk. Især i de angelsaxiske lande og i Holland blev Madvigs grammatik en stærkt benyttet skolebog. Netop i aar fylder denne bog 100 aar. Og den har egentlig ikke — hverken her eller i udlandet — fundet nogen afløser. Madvig var en ualmindelig klar og kritisk begavelse. Siden hans tid kender enhver dansk forsker forskel paa hypotese og bevis.

Ud af denne strenge kritiske madvigske skole gik en række dygtige klassiske filologer som *M. Cl. Gertz*, og især *Johan Ludvig Heiberg*, som vandt sig international berømmelse gennem sine forskninger over text-overleveringens historie og sine mønstergyldige udgaver af de græske matematikere. Men den mest fremragende blandt Madvigs disciple var uden tvivl *Vilhelm Thomsen*. Man mærker hos ham baade inspirationen fra den kritiske filolog og fra Rasks vidskuende aand. Som Madvig forstod han, at til det fuldendte arbejde krævedes fuld klarhed i detaillén, og som Rask omfattede hans forskning de mest forskellige sprog, nordiske sprog, romansk, etruskisk, lykisk, finsk, ungarsk, tyrkisk, khervarisk (santali). Som faa andre sprogforskere beherskede Vilh. Thomsen den store syntese mellem sprog, kultur og historie. Allerede i sin disputats skabte han et af sprogvidenskabens klassiske værker, *den gotiske sprogklasses indflydelse paa den finske*, et mønster for undersøgelse af laaneberøringer. Vilh.

Thomsen paaviste her en række — tildels meget gamle laan fra germansk til finsk, ja, saa gamle at de former, der findes i finsk, f. ex. *kuningas*, er ældre end dem, vi kender fra nogen overlevering i noget germansk sprog, selv ældre end de urnordiske runeindskrifter, der ellers fremviser det ældste germanske sprogmateriale. Og idet disse gamle former er bevaret den dag i dag i finsk, viste Vilh. Thomsen med sin undersøgelse, at finsk staar paa et meget gammelt trin, saa at dette sprogs gamle træk til en vis grad erstatter manglen af gamle tekster inden for den finsk-ugriske sprogæt. For disputatsen vandt Vilh. den tyske *Bopp-pris*, for en senere afhandling om berøringerne mellem de finske og de baltiske sprog fik han tildelt Videnskabernes Selskabs *Madvigmedaille*. Disse to arbejder viser, at finnerne engang har grænset op til germaner og baltere. Af lignende art er det store arbejde om det russiske riges grundlæggelse ved Nordboerne. Ved undersøgelse af en række sted- og personnavne, der i kilderne betegnes som „russiske“, og som viste sig at være af nordisk oprindelse, beviste Vilhelm Thomsen, at de egentlige „Russere“ var nordboer, oprindeligt Svenskere, som har grundlagt den russiske stat. Størst var dog den berømmelse, som Vilhelm Thomsen vandt sig ved tydningen af de oldtyrkiske runeindskrifter fra floden *Orkhon* i det nordlige Mongoli. Det lykkedes Vilh. Thomsen baade at tyde skriften og at bestemme sproget som tyrkisk, og derved grundlagde han en videnskabelig undersøgelse af disse sprog.

Men ogsaa i den specielle indoeuropæiske sprogforskning greb Thomsen afgørende ind. Den vigtigste opdagelse af *palatalloven* fandtes samtidigt af flere, men først af Vilh. Thomsen, som havde meddelt den i sine forelæsninger, debatteret den med *Karl Verner*, som under sit ophold i Tyskland gjorde sprogforskerne i Leipzig opmærksom derpaa — uden at nogen af dem ved opdagelsens offentliggørelse meddelte, at der var andre end dem selv der havde hittet paa idéen. Gennem denne opdagelse indtraadte der nemlig en omvurdering af sanskrits stilling inden for de indoeuropæiske sprog; man havde hidtil givet dette sprog førsteretten til de ældste former, men nu viste det sig at med hensyn f. ex. til vokalerne, var græsk betydelig ældre.

Omtrent samtidigt — men meget kortere — levede *Karl Verner*. Den saakaldte Verners lov er nu kendt af enhver sprogstuderende jorden over. Opdagelsen af denne lov hang sammen med Verners detaljerede undersøgelse af selve sproglyden, baade i dansk og hos de fattige kasjubiske fiskere, og den fik epokegørende betydning for den historiske sprogvidenskabs teori. Ved Rasks lov, den germanske lydforskydning, hæftede der en række uregelmæssigheder, som Rask rigtignok havde set, men ikke forklaret. Paa grund af denne uregelmæssighed ved denne den første store opdagelse inden for sprogvidenskaben generede det ikke forskerne at antage vilkaarlige undtagelser fra reglerne om lydlig korrespondens. Men nu viste

Karl Verner ved sin afhandling med eet slag, at ogsaa denne uregelmæssighed kunde bringes ind under en regel; naar det i dag hedder paa engelsk *I was, you were* skyldes dette, at akcenten engang for maaske c. 2000 aar siden har været forskellig i de to former. Forskellen mellem tysk *Vater* og *Bruder*, der i latin og sanskrit begge har - *t* -, forklares af Verner derved at akcenten er forskellig i de to ord i sanskrit: *pitā*, men *bhrātā*. Lydforandringerne var altsaa meget mere dybtgaaende end man fra først af havde tænkt sig, og Verner kunde med rette vende den gamle regel om til: ingen undtagelse uden regel.

En stor del af Vilh. Thomsens elever lever endnu — som gamle og højagtede videnskabsmænd: Otto Jespersen, Holger Pedersen, Kristian Sandfeld. Og den grammatiske side hos Rask og Madvig har i vore dage faaet nye dyrkere. Det er nu mere sproget som en enhed som et sammenhængende system af tegn der staar paa dagsordenen; ogsaa her indtager i dag danske forskere en fremtrædende plads. Saa vi har lov til at sige at den stolte tradition fra Rask til Vilh. Thomsen og Karl Verner hidtil ikke er blevet til nogen sovepude.

Om dansk sprogvidenskabs internationale betydning kan jeg lige til slut give et lille, men slaaende bevis. I et værk af den franske sprogforsker, keltisten Jean Vendryes, et værk beregnet for det dannede franske publikum, finder man bag i en liste over vigtige sprogvidenskabelige arbejder. Denne liste indeholder titler paa engelsk, fransk, italiensk, tysk, og til sidst paa dansk. Ved den sidste lingvistikongres i København i 1936 hyldede den fremragende russiske sprogforsker Fyrst Trubetzkij dansk sprogvidenskab med disse ord:

Det er mærkværdigt at et lille land som Danmark har saa mange fremragende sprogforskere. Endnu mærkværdigere er disse sprogforskeres egenart, den aand som besjæler dem. Man plejer at forestille sig et lille lands indbyggere som folk med en indskrænket aandelig horisont, og ofte slaar denne forestilling til. Men dette er ikke tilfældet med de danske sprogforskere. Tværtimod — det er netop det vidtskuende blik der kendetegner dem. Hos nogle af dem ytrer dette sig deri, at de har udforsket de mest fjerntliggende og mest forskelligartede sprog, hos andre derved at de befatter sig med den almene sprogvidenskabs problemer, og atter andre forener begge dele.

OM AT ARBEJDE

Tale af Skolebestyrer *Erik Munch* ved en Tertialsafslutning paa Ryomgaard Realskole

Jeg har i Dag, da vi slutter en Uge, i hvilken I vist har faaet Indtrykket af, at der er noget, der hedder Arbejde, tænkt at tale lidt om dette Problem: . . . om at arbejde.

Det er jo da ogsaa et aktuelt Emne og ikke mindst i vore Dage, hvor Arbejdets uhyggelige Modsætning: Arbejdsløsheden rider Folkene som en Mare, men det er nu ikke i de politiske Baner, jeg vil bevæge mig.

Der var en rig Englænder, som fik Besøg af en Slægtning, som ikke havde det saa godt, fordi han var blevet fattig. Han havde været rig, men han havde mistet sin Formue paa een eller anden Maade.

Fattige Slægtninge betragtes ofte med en vis Skepsis, fordi der er en Mulighed for, at de vil laane Penge; og den omtalte Englænder havde da heller ikke andre Ord tilovers for sin bedrøvede fattige Slægtning end disse: „Tja. . ., naar du ikke har Raad til *ikke* at arbejde, saa *maa* du arbejde..., med mindre du da foretrækker at gaa hen og hænge dig op, for det er jo ogsaa en Udvej“.

Der var nu det kedelige ved det, at den fattige Slægtning — ham, der havde mistet Pengene . . . ikke *kunde* arbejde; han skulde nemlig først til at lære det, og det var noget sent for ham.

Hvordan det ellers gik ham i Verden, melder Historien ikke noget om; men det er blandt andet for at undgaa hans Skæbne, at vi lærer at arbejde..., at I lærer at arbejde, og det er en af de mange Meninger med jeres Skolegang.

Hvis man kan arbejde, saa er der Chance for, at man kan blive til noget i Verden. Derfor er det jo ikke sikkert, at man bliver det..., men der er som sagt en Chance.

Ligesom man i „Den ottende Kunst“, som niende og ottende Klasse jo kender, ser Menneskeheden delt i tre Grupper, nemlig: De, der kan behage, de, der ikke kan det og de, der kan lære det, saaledes kan Menneskeheden ogsaa deles i de begavede, jævnt begavede og de ubegavede.

Den sidstnævnte Gruppe — de ubegavede — stryger jeg straks. Den har ingen Interesse, for der findes ingen ubegavede i denne Sal.

Saa er der de to andre Grupper, og af dem maa man vist sige, at den sidstnævnte — de jævntbegavede — er den vigtigste.

Dels er den vel den største, og dels kommer den til at betyde mest, fordi det ofte er derfra, de dygtige kommer.

Ja — det lyder jo som en Paradox, og det er det maaske ogsaa til en vis Grad, men der er nu noget om Snakken.

Det er nemlig ikke altid godt at komme for let til sine Resultater.

Ligesom fortsat Øvelse træner et Sportslegeme, saaledes træner ogsaa fortsat Aandsarbejde Aandsevnerne.

De begavede, som fatter straks — for hvem det hele gaar saa let, løber den Fare at miste Evnen til at arbejde.

Det kan gaa dem, som det gik Oehlschlæger, der tilsidst fik den Opfattelse, at det overhovedet var umuligt for ham at skrive noget daarligt, og som netop derfor gjorde det og kom til at lide derunder.

Faren for at miste Evnen til at arbejde møder den jævntbegavede ikke. Hans Arbejde skal nok holde ham ved Jorden.

Jeg vil da hermed sige, at den jævntbegavede, men flittige Mand, naar videre end den begavede, men dovne.

Bevar os; hvis den begavede ogsaa er flittig, saa naar han selvfølgelig længst, og det er jo da ogsaa i de fleste Tilfælde saadan, det gaar, men Evnen til at arbejde er lige vigtig for dem begge.

Genierne, og dem kender vi jo nogle Stykker af, blev netop Genier, fordi de foruden den eminente Begavelse ogsaa var i Besiddelse af den eminente Arbejdsevne. I kender jo sikkert allesammen Historierne om, hvorledes Napoleon den Store arbejdede sine Marchaller sønder og sammen.

Hvad vil man da opnaa, og hvad kan man opnaa ved at arbejde.

Ja, for det første er det, som Englænderen sagde, en Nødvendighed, hvis man ikke er rig.

Man skal tjene det daglige Brød, hvis man ikke har Raad til at lade være.

Der er maaske nogle, der vil fortælle mig, at det, jeg her siger, hører Fortiden til, for nu kan man faa Socialhjælp.

Det kan man ganske vist, hvis man da ikke kan faa Arbejde, og det er godt, man kan det; men Socialhjælp er nu noget, man ikke bliver fed af — en 10 til 12 Kr. om Ugen plus et Tillæg for hvert Barn, gør ikke en Mand trind.

Dette kan vi altsaa se bort fra. Nej, enhver ordentlig Mand vil helst klare sig selv ved gennem sit Arbejde at tjene til sit og sin Families Op- hold. Dette, at klare sig selv, er i sig selv en Tilfredshed.

For det andet er Arbejde udviklende.

En eller anden vil maaske sige, at det ikke kan være meget udvik- lende at slaa Sten eller tjære Vej, og jeg vil dertil svare, at det i hvert Tilfælde er mere udviklende end ingen Ting at bestille. Endvidere vil

jeg svare, at hvor udviklende, det er, altid afhænger af den aandelige Habitus hos den Mand, som udfører Arbejdet.

En tænksom Mand, der gaar og tjærer Vej, kan maaske netop ved sit Arbejde have stor Glæde gennem de Tanker, der kommer til ham, mens han passer sin Tjæring. Jeg kender en Grovsmed, som blev Trafikminister, og det er vel næppe usandsynligt, at han ved Ambolten, mens Gnisterne føg fra det gloende Jern, har tænkt mange af de Tanker, der siden gjorde ham kendt. Men Maden fortæres jo, Jernet slides op. Pengene, der tjenes, kan tabes igen, og saa er man jo lige vidt.

Findes der ikke Arbejdsresultater, som ikke kan mistes, hvordan det saa siden gaar. Jo, der gør, og det er netop dem, som I her paa Skolen skal opnaa.

Kundskaberne, som I erhverver, kan ingen tage fra jer. Dannelsen, som I naar, staar for hvilket som helst Krav. Jeg skal belyse, hvad jeg mener, ved at fortælle jer en Historie.

Dengang den romerske Kejser Vespasian blev udraabt til Kejser, befandt hans Søn Titus sig i Palæstina. Det var omkring Aar 70 efter Kristi Fødsel. Jøderne havde gjort Oprør, fordi de mente, Messias var kommet. Titus — Menneskeslægtens Lyst og Glæde, som han kaldtes, fordi han slog færre Folk ihjel end andre i hans Tid, laa udenfor Jerusalems Mure, og Byen skulde nu indtages.

Jerusalem var paa den Tid verdensberømt for sit pragtfulde Tempel, der var et Bygningsværk af høj Rang. Skulde man sammenligne dets Betydning med noget Bygningsværk i vore Dage, maatte det være Peterskirken.

Titus kendte jo ogsaa dette Tempel af Omtale, og nu fik han Lejlighed til at se det. Navnlig vilde han gerne se det Allerseligste, som et af Templets Rum kaldtes. Der boede efter hans Mening Jødernes berømmelige Gud Jehova, og ham vilde han se.

Naa, Byen blev taget, og Jøderne faldt som Fluer. Kampen bølgede i Gaderne, og navnlig om Templet rasede den heftigt. Jøderne vilde forsvare Helligdommen mod at blive vanæret og besmittet af de Vantro, men Romerne trængte frem — ind gennem Forgaarden — ind gennem det hellige med Skuebrødbordene og den syvarmede Guldlysestage. Titus var forrest, og da Pladsen var ryddet til det allerseligste, gik han frem til Forhænget og rev det med et Ryk til Side og traadte ind. Og hvad var der saa — *intet*. Rummet var tomt og Romeren traadte skuffet ud.

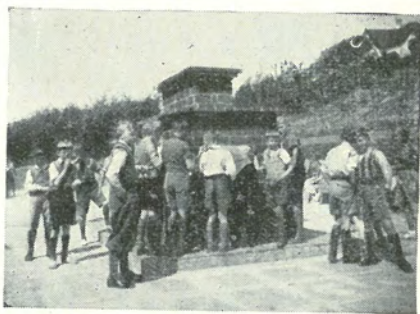
Han havde ellers givet Ordre til, at Templet skulde skaanes, men det blev alligevel brændt. Nogle mener, det skyldtes en Uforsigtighed, idet en romersk Soldat skødesløs kastede en brændende Fakkelt derind. Nok er det, Templet brændte, og Jøderne var fortvivlede. De jamrede og klædte sig i Sæk og Aske og teede sig i Sorgen, som kun Jøder kan gøre

det. Men midt i al denne Jammer og Elendighed sad en gammel Farisær, som syntes saa underlig upaavirket af det hele. Da de spurgte ham, om han da ikke tog Del i Sorgen over det ødelagte Tempel, svarede han: Jo, selvfølgelig gør jeg det. Det var en stor Sorg, men I ser nu alligevel helt forkert paa det. Hvad er nemlig ødelagt?? Stoffet — Templet — og det kan være svært nok. Skuebrødsbordene og den hellige Lysestage er borte, og det er meget slemt. Men det vigtigste er da tilbage. Jehova tog Romerne da ikke. Titus fandt ham ikke i det Allerhelligste. Han er ikke brændt. Templet var jo dog trods alt Menneskeværk — Materie, men den jødiske Kultur, Loven, og alt det, der gennem Tiderne har præget det jødiske Folk, det lever stadig. Kan I ikke se det? De kunde se det, og de ser det stadig.

Saadan er det ogsaa med de Kundskaber, som I erhverver jer her paa Skolen — og som andre Elever erhverver sig paa andre Skoler — de kan ikke brændes — de kan ikke tabes. Den Eksamen, som I her paa Skolen opnaar, kan I aldrig miste, hvorledes det saa end gaar i Livet. Den vil altid være et Værktøj, et Vaaben, som I kan bruge.

Vi har nu haft Indstillingsprøve, og om kort Tid vil I faa jeres Vidnesbyrdsbøger. Jeg vil nu paa Skolens Vegne ønske jer til Lykke med det Resultat, I foreløbig har naaet. Synes I ikke, det er stort og godt nok, saa er der endnu en stakket Stund, før det endelige Slag skal slaas.

Brug derfor Tiden vel.

Frikvartier

Den gamle Mølle

EN JYDE

De har sikkert ofte hørt Tale om „rigtig lune Jyder“. De har hørt fortælle om jyske Bønder, der uden Skrupler tog hinanden ved Næsen i Stude- og Hestehandeler, om Bønder, der „pudsede“ hinanden paa alle tænkelige Maader — og saa endda var Perlevenner, ja, maaske bedre Venner end forhen! Og de har hørt om smaa, sortsmudskede Mænd, der saa ud, som de knap kunde tælle til fem (som Bønder jo ofte gør i Byboens Bevidsthed), men som pludselig kunde overraske med en Bemærkning saa rammende og bidende (og dog, oh, saa uskyldig!), at vedkommende, det gik ud over, pludselig stod blottet og afvæbnet, ganske ude af Stand til at svare nogetsomhelst, eftersom der med Bemærkningen var sat Punktum for al videre Snak...

Naar der er Tale om Folk af den Slags, er der een bestemt Person, der bestandig dukker frem i min Erindring. Desværre er han ikke mere! Det var min gode Ven, *Molbo-Jens Peter*, en af de luneste og vittigste Jyder, jeg har mødt, netop en af de Typer, der kunde overraske ved en stilfærdig, ironisk Bemærkning, der baade sved og bed.

Hvor han havde dette Molbo-Navn fra, er ikke godt at vide. Molbo

var han ikke. Dersom man spurgte ham, om han var i Slægt med dem, der i sin Tid druknede Aalen, kneb han det ene Øje til og svarede sindigt og med gravalvorlig Mine: „Nej — næhj — det er a itt, nej — min Familli' var itt saa kjend'“.

Han havde en lille halvskidt Ejendom ude i Kæret, hvor man kunde holde et Par Køer og en Hest. Stedet kunde knap give Føden til Konen og Rollingerne, hvorfor han gennem flere Aar „gik“ inde i Købmandsgaarden i Stationsbyen. „Gik“ betød, at han gjorde Gaardskarls Arbejde: Bar Sække ind og ud, holdt Gaarden og Stalden ren, passede Købmandens Heste og kørte Landtur en Gang om Ugen. Købmanden havde desuden „Doktorkørslen“ i de Aar, d. v. s. han skulde stille med Hest og Vogn naarsomhelst, ved Dag og ved Nat, hvis Doktoren blev kaldt ud i Praksis. Ofte var det Jens Peter, der maatte afsted, naar Doktoren om Dagen sendte Ekspres-Bud. Og paa disse Ture var den lune og hyggelige Jyde til megen Opmuntring for Doktoren, der rigtig kunde nyde Jens Peters Form for Vid, — hvis Doktoren da ikke var i daarligt Lune, hvilket nok kunde hænde, dersom det ikke passede ham at blive jaget ud. Men dette bemærkede Jens Peter straks, (han behøvede bare at se Doktoren) og tog sine Forholdsregler.

I mange Aar gik Jens Peter derinde i Købmandsgaarden. Fra Morgen til Aften dinglede en lille, sur Træpibe i hans Mundvig, den naaede aldrig at blive kold. Købmandens Børn hang ved ham som en af deres egne. Han var ganske som hjemme derinde. Og da Købmandshjemmet tilsidst blev opløst og nye Folk drog ind i Gaarden, blev Jens Peter halvt en hjemløs. Aarene i Købmandsgaarden hørte til hans bedste. Han blev ved at tale om dem lige til sin Død.

Det var et bestemt Forlangende fra Doktorens Side, at Doktorvognen daglig skulde være renvasket. Jens Peter, hvem det ogsaa paahvilede at holde Vognen i Orden, havde imidlertid ikke altid Tid til at tage sig af den Slags Smaating. Han fandt forøvrigt, at det var noget af en Urimelighed med al den Pudsen og Pjasken, hvad kunde et enkelt Strit op ad Vognsiden skade! Men var Vognens Udseende ikke tilfredsstillende, blev Doktoren vred, rigtig arrig og gav ondt af sig. Jens Peter mukkede aldrig igen, aldrig, det kunde ikke falde ham ind. Men et Par Gange snød han Doktoren ved kun at renvaske den Side af Vognen, som vendte ind mod Doktorens Dør. Og da Doktoren ikke opdagede noget, lo Jens Peter ved sig selv, tilfreds og velfornøjet: „Dér pudst' a ham li' godt — haha!“

Købmanden drev nogen Handel med Dyr og lod en Dag en Del Smaagrise bortsælge ved offentlig Auktion i Købmandsgaarden. Der var kommen en Mængde Auktionsgæster tilstede. Købmanden stod ved Siden af Herredsfuldmægtigen paa en Forhøjning og anbefalede Krammet i høje Toner. Han var godt skaaret for Tungebaandet og fortalte vidt og bredt om

Smaagrisenes Afstamning osv. Jens Peter havde det Job at tage Grisene frem af en Kasse og holde dem i Vejret i Bagbenene, for at Køberne kunde se, hvorledes de tog sig ud. Af og til kom han med en supplerende Bemærkning, naar Købmanden holdt inde. Gang paa Gang gled der Smil hen over Tilhørernes Ansigter. Tilsidst halede Jens Peter et særlig pragtfuldt Eksempplar af en Gris frem af Kassen og holdt den op i stiv Arm. „Her kommer saa den sværest!“ sagde han stolt og sendte Købmanden et Nik, og Købmanden gik straks i Gang med at fortælle om Grisens mange Dyder, navnlig fremhævede han dens fædrene Ophav, som var en i mange Miles Omkreds kendt Orne — og da han endelig holdt inde, og Forsamlingen spændt og i Alvor betragtede det sjældne, sprællende Dyr, skelede Jens Peter med et Smil om Munden til Købmanden og sagde stilfærdigt, idet han vendte sig om mod Forsamlingen: „Ja, — og dens Mowr var en So!“

Øjeblikkelig rungede Latteren gennem Gaarden. Købmandens alvorlige Anbefalingstale druknede i Grin. . . .

En anden Historie, der viser Jens Peters Evne til — i al Uskyldighed og ved paataget Naivitet — at faa Ram paa en Modstander uden at injuriere, er den, som her skal berettes:

Jens Peter havde været i Handel om en Ko med et Par Handelsfolk, som ikke just var af den gode Slags. Koen havde Jens Peter haft en Tid, den var solgt ham uden skjulte Fejl, men han var ikke helt tilfreds med den og vilde derfor gerne have den udskiftet. De to Handelsfolks blakkede Fortid var ham bekendt, han vidste, han skulde være forsigtig med dem. De havde begge været straffet — den ene for Marktyverier, den anden for at have blandet Vand i Mælken til Mejeriet, men det laa temmelig langt tilbage i Tiden, og de havde begge søgt og faaet *Æresoprejsning*, hvilket var almindelig bekendt. Jens Peter solgte dem sin Ko, som den var bleven solgt ham selv: Reel i alle Maader. Han fik Pengene udbetalt og troede, at den hellige Grav var velforvaret. Men nogen Tid efter kom Handelsfolkene og gjorde Vrøvl, de vilde have Penge tilbage for det havde vist sig, at Koen var trepattet, sagde de. „Ikke da a havde den“, protesterede Jens Peter. Ja-ja, vilde han ikke makke ret, skulde han komme i „Voldgiften“, truede de og blev mere og mere nærgaaende. „I ka' da vel itt forlang' a skal betale for noget, a ikke synder til“, sagde Jens Peter stilfærdigt. Men Handelsfolkene var stejle. Og nogen Tid senere maatte Jens Peter drage i „Voldgiften“, indstævnet af Handelsfolkene til Erstatning.

„A tænkte nok“, sagde Jens Peters Kone ærgerligt, „at du skulde ha' holdt Næsen ved dig selv og ikke blandet dig med de to Fyre! Vi ved jo, hvad det er for et Par; — straffede Personer skal En holde sig fra!“

„De har da faa't *Æresoprejsning* begge to!“ bemærkede Jens Peter.

„Pyh, det vil a blæs' paa! Saa'n et Par Kæltringer!“

Voldgiftsretten var sat paa Hotellet i Nabobyen. Jens Peter slog sig ned i Skænkestuen og ventede paa at komme for. Ved et Bord i Nærheden sad de to Handelsfolk ved en „hal' Kaffe“. De saa ud til at være i Perlehumør, betragtede Jens Peter skadefro og kom af og til med smaa ironiske Bemærkninger, der hentydede til Sagen. Jens Peter lod, som han intet forstod, sad og saa meget sørgmodig ud, hvilket bevirkede, at Handelsfolkene Humør steg endnu et Par Grader. Omsider kaldtes Parterne ind. Voldgiftsformanden sad ved et Skrivebord, der var flyttet frem paa Gulvet og ligesom dannede Skranke. Handelsfolkene blev vist hen paa en Plads ved Væggen. Der sad de ved Siden af hinanden og saa oplivet ud, da Jens Peter blev kaldt hen foran Skrivebordet og stod overfor Voldgiftsformanden.

Formanden, der kendte begge Parter meget nøje, nikkede venligt Goddag til Jens Peter, der imidlertid bevarede sin sørgmodige Mine og lod, som han var meget trykket af Situationen. Formanden saa i Papirerne, tog Klagen frem og oplæste den. „Hvad har du saa at sige til det, Jens Peter?“ spurgte han. Inden Jens Peter fik noget svaret, begyndte Handelsfolkene at snakke med. Formanden vendte sig om imod dem og sagde stilfærdigt, men dog bestemt: „I kommer til at vente, til I bliver spurgt!“ Jens Peter forsvarede sig mod Klagens Paastande. Hos ham havde Koen ingen Ting fejlet, ikke Spor. Men da Formanden fremviste en Dyr lægeattest, der bekræftede, at det var en gammel Skade, Koen led af, indsaa han, at der intet var at stille op. Formanden foreslog ham at betale en mindre Erstatning, men Handelsfolkene vilde ikke gaa med til saadan et Beløb, ikke Tale om! De vil have mere. De var bleven snydt og bedraget, og den Slags Ting burde straffes!

Efter nogen Snak frem og tilbage, maatte Jens Peter gaa ind paa at betale 40 Kr. i Erstatning til Handelsfolkene samt Voldgiftssagens Omkostning. „Hvordan i Alverden skal a da faa alle de Penge betal“, sukkede han, „a er en fattig Mand, og a er kommen uforskyldt i det her!“ Handelsfolkene sad og nød Synet af den øjensynligt dybt nedbøjede Jens Peter, og Formanden trøstede ham efter bedste Evne. „A ka' da vel faa Kredit?“ spurgte Jens Peter pludselig, lidt ængsteligt. „A har ikke saa mange ved mig, — a kunde jo ikke tænke mig, at Sagen vilde falde saadan ud“. — „Ok jo“, sagde Formanden, og paa dette Punkt havde Klagerne mærkværdigvis ingen Indvendinger at gøre.

Forliget blev ført til Protokollen, oplæst og vedtaget. Jens Peter stod og stirrede ned i Gulvet. „Ja, saa kan du godt gaa, Jens Peter“, sagde Formanden og lukkede Bogen. Handelsfolkene saa til hinanden og smilede hovent.

Jens Peter sukkede og gik nogle Skridt hen mod Døren. Med et

standsede han, som om han pludselig havde faaet en Tanke. Langsomt vendte han sig om, saa paa Formanden og sagde ærbødigt:

„Æh — undskyld — men — maa a lige spørge om en Ting?“

„Værs'god“, sagde Formanden.

„Naar a nu er bleven straffet med de 40 Kr. — — skal a saa søge Æresoprejsning?“

Et Smil trak hen over Voldgiftsformandens Ansigt. Handelsfolkernes hovne Udtryk forsvandt pludselig, — de saa maabende, overrasket paa Jens Peter.

„Nej“, svarede Formanden, „det behøver du ikke, — saa svær er Forbrydelsen ikke!“

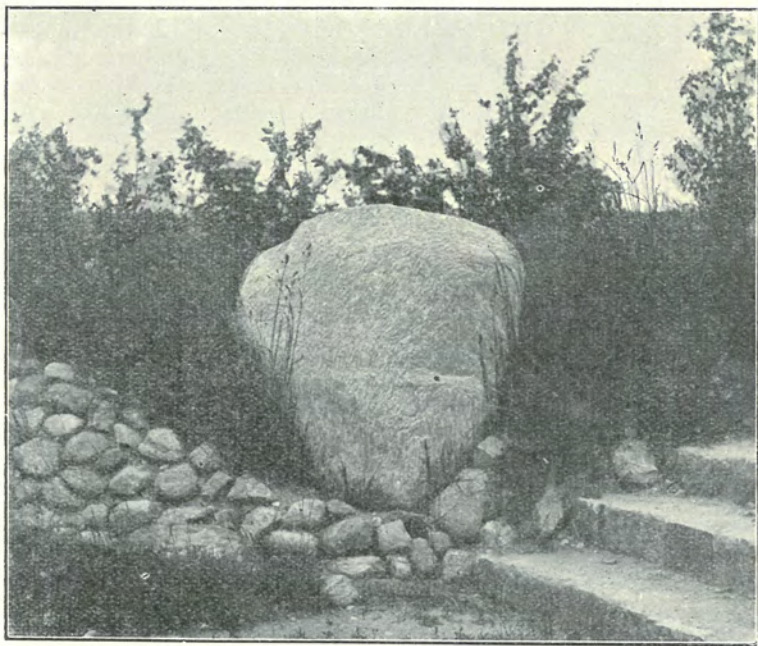
„Tak ska' du ha'“, svarede Jens Peter ligesom lettet, „Tak, — og saa maa I ha' Farvel!“

Han vendte sig en halv Omdrejning mod Handelsfolkene og sendte dem et haanligt, knusende Blik.

De saa begge ned i Gulvet — og de var blevet noget blege.

Stilfærdigt listede Jens Peter ud. Da han lukkede Døren i efter sig, kluklo han.

Lars Ringsholt.

Troldens Hjerter

NIELS PETER BAGER JENSEN

har skrevet en smuk Bog om sin Skoletid.

Vi bringer her et Uddrag.

. . . Men Tiden rinder hastelig, og nu svandt det sidste halve Aar af Skoletiden. Det gik som Stormens Sus; pludselig var den Tid nær, da vi skulde til Indstillingsprøven. Vi blev alle indstillet — men to med Forbehold.

Hvor Tiden dog løb, nu saa vi atter, at det spirede og voksede frem paa Bakken, atter var det Foraar paa Bakken og paa Skolen. Vi sang det igen til Tolvsang: Nu kommer den favre Tid. Men for os var det sidste Gang, vi skulde se Bakken iklæde sig sin Sommerdragt. Nu begyndte vi at tage Afsked med det hele. Jeg kan huske, at vi en Gang midt i April spurgte Skolebestyreren, om vi ikke maatte komme ud at spille Haandbold. Det fik vi Lov til, men det blev kun faa Gange. Men de Gange vi var der paa Banen — aah ja, vi nød det — vi var jo endnu kun Dreng. En Dag i Maj var det Slut. Vi kan huske det alle. Aldrig Haandbold mere! Aldrig som glade Børn komme løbende hen ad den store Vej paa Bakken ned mod Banen. Det var saa uforstaaeligt — saa mærkeligt — dette, at vi nu var færdige. Sent glemmer vi det Øjeblik, da Hr. Dynesen stødte i Fløjten for sidste Gang. Kampen var endt — ikke blot Dagens Kamp — men alle Dyster var forbi for os her. Vi løb ikke bort fra Banen den Dag. Nej, vi gik — roligt — vendte os om — saa Banen ligge dernede, Minderne kom frem — nu var det saa Slut!

Men det var ikke det eneste, vi tog Afsked med. Snart kom den Tid, da der kun var faa Dage til Eksamenens Begyndelse. Nu var det sidste Time i det Fag og saa i det Fag.

Lørdag den 18. Maj 1935 oprandt da vor sidste Skoledag. Vi var i Skoven, gik for sidste Gang den Vej, som vi kendte saa godt, og som vi nu var gaaet saa mange Gange i vor Skoletid. Da vi kom tilbage fra Skoven, var vi oppe i Foredragssalen, sad paa vore Pladser som Embedsmænd for sidste Gang. Og nu talte Axel Munch til os. Hvor talte han dejligt til os — mindede os om, at nu den næste Mandag gik vi ind til vort første selvstændige Arbejde her i Livet. Nu havde vi ingen til at

hjælpe os mere, nu maatte vi selv klare enhver Sag. Og han takkede os for godt Arbejde hidindtil, for godt Venskab i Aarene, der svandt hen. Han takkede os, fordi vi havde haft Evnen til at kunne le og være muntre, men ogsaa kendte til at bestille noget. Og saa blev Embedsmændene afsatte. Vi blev her stillet overfor en stor Overraskelse, idet alle sang for hver enkelt Embedsmand. F. Eks.:

*Hr. Registrator, Hr. Registrator, Hr. Registrator,
hav nu Tak.*

*Tak fra Skolen
og fra os alle.*

Hr. Registrator, hav nu Tak!

Vi stod oppe paa Talerstolen, og da Axel Munch udnævnte de nye Embedsmænd, gik vi bort — udi Taagen — ned paa de Pladser, hvor ellers ingen sad. Til den nye Mand fra 8. Klasse, som indtog Pladsen, sang man:

*Hr. Registrator, Hr. Registrator, Hr. Registrator,
tag kraftigt fat.*

*Vis Dig værdig
til Skolens Tillid.*

Hr. Registrator, tag kraftigt fat!

Vor Tid var forbi, vi var nu ikke mere Embedsmænd, vi var nu kun 9. Klasse, der kun havde eet at gøre: at faa en Eksamen. Da vi havde sunget: „Skal gammelt Venskab være glemt“, var et Afsnit af vor Skoletid forbi. Vi blev siddende, da de øvrige Elever var gaaet ud. Axel Munch stod foran os og sagde da kun: „Vi mødes paa Filippi!“

Ja, vi mødtes igen den næste Mandag. Eksamenen begyndte Kl. 8, og vi var skarpt instrueret om at møde paa dette Tidspunkt. Eet Minut forsent — ja, saa var det forsent. Vi maatte derfor staa op ved, jeg tror, at det var ved 5-Tiden om Morgenen og tage med et Tog Kl. 5,30. Vi var jo saa ret tidligt i Ryomgaard, men Skolebestyreren var paa Stationen og modtog os der.

Sommer var det! Saadan skrev han — J. P. Jacobsen. Sommer var det! Ingen af os vil vel nogensinde glemme disse skønne Morgenture sammen med Axel Munch gennem den endnu sovende By. Vi gik hver Morgen saalænge den skriftlige Del af Eksamen varede. Kun ikke den første Morgen, da det var et forfærdeligt Regnvejr. Den Morgen sad vi oppe paa Kontoret i en mærkelig, en underlig Sindsstemning. Det var tidligt, det var Regnvejr — aldrig stemmer vel Regnvejr Sindet eller Humøret højt, men det var ogsaa den første Morgen. Vi var nervøse — kort sagt! Men ogsaa spændte! Hvilken Stil skal vi mon skrive? Om hvad vel? Aah — det fo'r gennem vore stakkels Hjerner — dette Spørgsmaal.

Da Klokken var lidt i otte, sad vi inde i Foredragssalen. Mere end een Meter mellem hvert Bord. De to inspektionshavende var Stations-

forstander Jensen og pens. Lærer Andersen. Axel Munch stod med en gul Konvolut i Haanden. Han saa paa sit Ur. Om 1 Minut — om 30 Sekunder — om 10, om 5 — NU!! Saa var Klokken otte og Seglet blev brudt. Dansk Stil: Et asiatisk Folk og dets Kultur i Nutiden eller Forbindelsen mellem de danske Landsdele før og nu, og som den kan ventes at blive i de kommende Aar. Vi tog fat. De fleste skrev den sidste Stil, der paa dette Tidspunkt var meget aktuel ved Lillebæltsbroens Aabning. Da Klokken var 12, blev vi atter sluppet ud. Der var ingen, der maatte gaa før. Det bruger man jo ellers andre Steder, men det maatte vi altsaa ikke. Dagens Kamp var til Ende! Om Resultatet kunde intet siges før vi havde været oppe i mundtlig Dansk.

De næste Morgener gik vi — som før omtalt — en Tur med Skolebestyreren. Og nu var det rigtigt Sommervejr. Vi gik her i det dugvaade Græs. Axel Munch talte med os: fik os til at glemme det, vi snart skulde ind til — fik os til at glædes over den skønne Morgen.

Den skriftlige Del sluttede med Engelsk Version Fredag den 24. Maj, og næste Tirsdag begyndte anden Runde af Løbet, nemlig den mundtlige Del. Vi begyndte med Historie, hvor Skolebestyrerinde Maren Nielsen fra Aarhus var Censor.

Hvis man kan sige, at Dage flyver, saa fløj de nu. Det var med forrygende Fart. Nu op i det Fag, hjem for at læse igen, nyt Fag, op igen osv. Vi var oppe for sidste Gang den 25. Juni i Naturhistorie. Og da havde vi, naar vi havde faaet Karakter, bestaaet vor Eksamen. Vi fik Karakter for hver 4de, der var oppe. Og saa stod vi 4 unge Mennesker og modtog Skolebestyrerens, Erik Munchs og Censors Haandtryk og Lykønskning. Den næste Dag mødte vi in pleno for at blive fotograferet. Det var et fælt Regnvejr den Dag, men vi fik dog et udmærket Billede, som vi nu bagefter altid vil glædes over.

Under hele Eksamenstiden havde Axel Munch som altid taget sig af os. Vi gik Ture paa Bakken, den kære Bakke ved Ryom Aa. Vi var kommet til at holde af Bakken, her havde vi leget, her havde vi tumlet rundt, og her var det saa ofte vi gik Ture med Axel Munch. Han elskede Bakken mere end noget andet Sted paa Jorden. Her stod han og saa ud over Engen til Mesballe, til Kolind, saa Hvilsager Kirkes slanke Spir og Mørke Mølle længst ude i Horisonten. Axel og Erik Munch havde selv plantet hvert Træ og hver Busk paa Bakken. Det var Hr. Magnusson, der skrev Sangen om Bakken.

*Uden Busk og uden Træ,
som en øde Steppe
laa vor Bakke uden Læ,
Græsset groede næppe.
Sommer kom, og Sommer svandt,
Solen skinned', Regnen randt
kun for Kvik og Skræppe.*

*Nu er Bakken blevet klædt,
Tivlen gjort til Skamme,
Løvet lyser foraarsspædt
fra hver bitte Stamme.
Opad snor sig Vejens Spor,
Fuglene i Grotten bor,
trygge, næsten tamme.*

*Her er lagt den gode Grund
til et Skovens Eden,
Sten er lagt om Bakkens Bund,
Grottens Sten om Reden.
Her skal Kroners Sus engang
bruse deres Mindesang
imod Evigheden.*

Og nu tog vi stille Afsked med den. Torsdag den 27. Juni oprandt da den Dag, da vi skulde demitteres. Der var Forældredag den Dag. Og nu gik vi rundt i Klasserne og hørte paa Undervisningen. Ikke mere var vi Elever! Om Eftermiddagen sad vi oppe i Teatron, her havde vi siddet til snart mange Aarsafslutninger, men nu var det for os, at Skolen festede. Jeg kan huske, at jeg Aaret før sagde til Hans Marius Brøgger: Om et Aar, Hans Marius, saa sidder vi der — saa er det vor Tur til at glide bort. Nu var det Aar gaaet — utroligt hurtigt. Skolens Sangkor sang Kantatens første Del, hvorefter Axel Munch for sidste Gang talte til os i Forældres og Elevers Paahør. Vi sad lige nedenfor den store Talerstol af Granitsten. Kantatens anden Del var lavet en lille Smule om. „Og det har jeg gjort for Jeres Skyld“, sagde Skolebestyreren. Den lød nu saaledes:

*Kor: I Livets Aftensvale,
i Livets unge Vaar,
naar Gerningen er øvet,
og naar den forestaar,
naar Foden den er mødig,
naar den er ung og let:
Det gælder om at ville
og om at ville Ret.*

*Solo: Bag Løgnenes Flitter
hver Fristelse bor.
Den lokker med Løfter
og daarende Ord.
Den tænder af Gløder
et dragende Baal.
Den slører med Taager
det klareste Maal.*

*Solo: Alene og ensom
hver strider sin Strid.
Mod Stimandens Baghold
i Ufredens Tid.
Mod Taaben, der vakler
i Modgangens Vind.
Mod Tanken, der martrer
det ængstende Sind.*

*Kor: For Barnet, der er hjemme,
kan Dagen være blid.
Men gaar du ud i Livet,
saa gaar du ud til Strid.
Vil Kampens Fryd du kende
og aldrig blive træt:
Det gælder om at ville
og om at ville Ret.*

*Kor: Og skæfted du et Værg
og smedded du et Sværd:
I Livet skal det prøves,
hvad Vaabenet er værd.
Men vogt den blanke Klinge
for Rustens gule Plet:
Det gælder om at ville
og om at ville Ret.*

Hvor var det dog i Grunden lidt, vi forstod af det, der stod i Kantaten. Maaske forstod vi det alligevel, men vi havde intet oplevet, der kunde bekræfte det. Men nu senere hen har vi maattet sande, at Livet ikke altid er en Dans paa Roser. Det var rigtigt, som de sang til os, da vi drog ud til Livets Kampe og Fester. Efter Kantatens anden Del fik vi vore Eksamensbeviser udleveret sammen med vore Vidnedsbyrdsbøger. Axel Munch læste Resultaterne op, og hver Gang, der var en, der havde opnaaet Udmærkelse, fik han en Klapsalve. Vi bestod alle — paa nær een. Da Translocationen var til Ende, tog Direktør la Cour fra Pindstrup Ordet. Han takkede Axel Munch, Lærerne, hele Skolen for dens Betydning — ikke alene for hans Hjem — men for hele Egnen. Og da vi til Slut alle sang „Altid frejdig, naar du gaar“, var Dagen forbi, og vore Veje skiltes. Det havde været en festlig Dag for os. Jeg har senere deltaget i en Skoleafslutning et andet Sted, men hvor maatte jeg tænke paa Ryomgaard den Gang. Hvor fattigt det dog var, hvor var de fattige disse Mennesker, der ikke ejede de Evner til at kaste Festglans og Feststemning over det, saadan som Axel og Erik Munch, ja, som alle Skolens Lærere ejede. Og mærkeligt var det for os, at det for de flestes vedkommende var sidste Gang, de saa og hørte Axel Munch til en Forældredag. Men det kunde vi jo ikke tænke paa den Dag — det laa jo dog saa fjernt og utænkeligt, at han skulde gaa bort. Men nu — vore Veje skiltes! Vi sagde Farvel til vore Lærere, Kammeraterne og Pedellen.

— — —

Den næste Dag tog vi til Ryomgaard for at sige Farvel til Axel Munch. Han stod som altid ude paa Vejen til Marie Magdalene og modtog os. Vi fik en lille Forfriskning og gik saa for uigenkaldelig sidste Gang samlet en Tur ad de kendte Veje og Stier. Vi gik ned i Byen, ud langs Banen, op mod Skoven og tilbage til Byen igen. Det var i Grunden underligt at gaa der og tænke paa, at nu var vi maaske sammen for sidste Gang. Vi gik op til Erik Munch. I Haven sagde vi Farvel til Hr. og Fru Erik Munch. Vi havde ikke haft saa meget at gøre med Hr. E. Munch og hans Frue som med Axel Munch, der jo var Skolebestyrer, men vi holdt dog af dem og mindes dem altid med stor Glæde — maaske mest fra de Aar, da vi gik i 5. og 6. Klasse.

Da vi forlod Erik Munch, gik vi op gennem dennes Have og op paa Bakken. Vi stod deroppe paa Bakken — tænkte vel hver sit — saa ned paa Haandboldbanen — Minderne kom frem og kunde ikke skubbes til Side. Vi havde dog levet vor Barndom her. Rundt om den gamle Mølle, forbi Troldens Hjerter, ind i Teatron, ind i Pilealleen gik vi. Og saa til sidst ned ad den store Vej forbi Thorsensstenen, forbi Dagmargrotten og Stadion, op i Klassen, hvor vi satte os paa vore gamle Pladser. Axel Munch læste her et Skuespil op for os, og som var om os; hvad det hed,

fik jeg aldrig fat i, men heri optraadte Bisp Aage (Aage Agger), Rigens Hofmester (Mogens Erichsen), Enricho de Beso (Ejnar Lund Jensen) og mange andre Personer.

Senere talte Skolebestyreren til os: Det er sidste Gang, I sidder her samlet alle. I vil sikkert komme her igen for at besøge Skolen, men aldrig vil I komme samlet mere. Og han sagde til os, at vi aldrig maatte give vort Eksamensbevis fra os, ej heller Original af Anbefaling, en saadan vilde han med Glæde give os, men naar vi skrev til ham, maatte vi aldrig regne med Svar før næste Mandag, da han altid skrev Breve om Søndagen. Og vi maatte altid gerne skrive „Kære Hr. Munch“ til ham. Vi forlod saa Klasseværelset og gik ind i Foredragssalen, hvor vi skrev vore Navne i Skolens „sorte Bog“. I denne Bog havde alle de Elever, som havde faaet Eksamen fra Skolen, skrevet deres Navne. Saa talte Axel Munch til os igen, og vi sang til Slut den Sang, vi holdt mest af af alle de ryomske Sange: „Skal gammelt Venskab være glemt“. Og saa var alt forbi! „Da var til Ende de glade Dage paa Fürstenfelsen“ — saadan skriver Harald Bergsted i sit Digt om Niels Landpost. Ja — da Axel Munch gav os Haanden til Farvel, da tror jeg først, at det gik op for os, at de glade Dage var til Ende.

Vor Barndoms Skole, den kære Skole ved Bakken og ved Ryom Enge, Axel og Erik Munchs Skole, havde da givet os alt, hvad den evnede. Vi oplevede en rig Udvikling for Skolen. Vi saa G. H. komme, saa Annekset komme og atter falde for Udviklingen, saa Linden vokse og falde, saa en mægtig og ny Skole rejse sig. Vi saa Udvidelserne paa Bakken, saa hvordan Axel og Erik Munch sammen med Lærerne og Pedellen omdannede Bakken til den herlige Plads, som den blev for os Børn. Vi saa de spæde Spirer, de spæde Træer vokse sig store — kort sagt hele Skolens rige Udvikling havde vi været Vidne til.

Da Toget kørte bort ud over Ryom Aa og Enge, gled Skolen, Bakken, Blæsenborg bort i det fjerne. Vor Barndoms Paradis havde vi forladt. Og vi gik ud i Livet med Skolens Ønsker om Kamp og Strid, men Lykke i Striden. Vor Skoletid var en „saga blott“. Men vor Skoletid var ikke borte i Taagen — ikke borte med Blæsten. Klart staar den endnu for os. Minderne har vi. Vi spredtes selv for Vinden og samles aldrig mere, og meget er sket siden vi forlod Skolen. Axel Munch er borte.

Aarhus, i Oktober 1941.

N. P. Bager Jensen.

ELEVFORENINGENS SOMMERFEST DEN 6. JULI 1941

Solbeskinnet var Dagen, og mange var mødt, da Elevforeningen for første Gang indbød til Sommerfest. Elevforeningen har taget det Arbejde op i Forbindelse med sin aarlige Sommerfest, at samle ikke alene Foreningens Medlemmer, men enhver interesseret til Sammenkomst i Teatron i Skolens Bakkeanlæg, hvor landskendte Talere vil føre Ordet. Det er et stort og nyttigt Arbejde, Elevforeningen her har begyndt paa; og det er at ønske, at den, medens Aarene gaar, vil faa Glæde af sin Ide, og at mange maa samles, naar Foreningen indbyder.

Som sagt: Dagen var solbeskinnet, og det var højtideligt, da Fanevagten førte Elevforeningens Fane ind. Efter Sangen: „Der er ingenting, der maner“, blev den anbragt paa sin Plads ved Talerstolen. Formanden bød saa Velkommen, og Ordet blev derefter givet til Lektor Regnar Knudsen, Aarhus, som holdt et meget interessant Foredrag om de historiske Begivenheder, der knytter sig her til Egnen.

Efter dette Foredrag sang Forsamlingen: „Danmark i tusind Aar“, og Ordet blev derefter givet til Landstingsmand, Amtsskolekonsulent Stegger Nielsen, der holdt det udmærkede Foredrag, der findes andet Sted i dette Skrift. Talen efterfulgtes af Sangen: „Den danske Sang er en ung blond Pige“, og derefter dansede et Hold Folkedansere fra Marie Magdalene.

Tiden til Afslutning nærmede sig nu. Før Fanen blev ført ud, tog Skolebestyrer Erik Munch Ordet og udtalte:

Om Kongen af Danmark staa Hjerterne Vagt.

Aldrig er der sagt sandere Ord, og aldrig har nogen Konge fortjent det som den Konge, Ordene er sagt om.

Hans personligt prægede Ord til det danske Folk den 9. April 1940, da den onde Tid indledtes, er af en Indflydelse og af en Betydning, som vel næppe kan maales.

Saalænge Kongen rider gennem Københavns Gader — rolig og alene — saalænge er der Ro og Orden i Riget. Hvad Kongen kan gaa med til, det kan vi alle gaa med til, for han gaar aldrig med til noget, der skader hans og Danmarks Ære.

Det er lykkedes for Kongen at bevare og fastholde den nordiske

Kongemagts Ide, der er denne, at Kongen er Anføreren — Landets første Mand i fuldt Maal.

Gid han længe maa staa forrest i vor Fylkning. Hans Danskhed — hans Redelighed — hans Ære er et Eksempel for os alle og et trofast Værn for Danmark. Lad os derfor hylde Kongen, for derigennem hylder vi ogsaa Danmark, for Kongen — han er Danskeren frem for alle.

Kongen leve!

Festen forlagdes derefter til Hotellets Sal, hvor man mødtes til fælles Kaffebord, og hvor Tale vekslede med Sang.

Hovedbegivenheden ved denne Lejlighed var Viceskoleinspektør Holden Dalls Udnævnelse til Æresmedlem af Foreningen. Formanden overrakte Viceskoleinspektøren Æresmedlemsbrevet efter først i en Tale at have dvælet ved den Betydning, Holden Dall havde haft for Ryomgaard Realskole. Han var med fra Begyndelsen, og han var knyttet til Skolen med Venskabets stærke Baand, og han var den, som Skolen regnede for den trofasteste blandt de trofaste. Viceskoleinspektøren takkede i en Tale, i hvilken han gav Udtryk for den Tro, han altid havde haft til Skolen og til dens Arbejde, og den Glæde, han følte ved at være Vidne til det Arbejde, Elevforeningen her havde taget op.

Der var mange, der havde Ordet, og de ryomske Sange blev sunget. Det var dejlige Timer, som først sluttede, da Togene kaldte.

Festen den 6. Juli var en Begyndelse, men en straalende Begyndelse. Den vil blive efterfulgt af mange Sommerfester i Aarenes Løb, og det er afgjort, at der med denne Fest er paabegyndt et Arbejde, som vil bære Frugt og sætte sine Spor.

Elevforeningen nedlagde en Krans ved Axel Munchs Mindesten paa Bakken.

VOR UNGDOM OG TIDEN

Tale af Amtsskolekonsulent S. Stegger Nielsen

„Det er Ungdommens Kald at stile mod høje Maal“, sagde en gammel anset, nu afdød Højskolemand til sine Elever. Den Mand øvede under dette Motto, dette Valgsprog en god Gerning blandt Ungdommen. Der laa en Appel, en Fanfare i disse Udtryk, som gælder til alle Tider. Thi Ungdom og Fremtid hører sammen. Ogsaa for ældre gælder det: Det er Menneskets Kald at stile mod høje Maal. Vi har vist godt af at minde hinanden om slige Ting, selv om de i og for sig er selvindlysende rigtige — og ikke mindst i svære Tider. Saadanne gaar over Verden nu. Krig, Dyrtid, Arbejdsløshed og Vanskeligheder af mange Arter er traadt ind i det daglige Livs forskellige Forhold og præget dem. Verden er i Ulave, Folk staar imod hinanden udadtil, og det enkelte Folk trives indadtil i sit eget Liv med indre Opløsning. Det er den unge Slægt, der skal rette dette, og det er ingen let og ringe Opgave. Det er jo intet mindre for det enkelte Folkesamfund end Fremtiden, Hjemmet, Land og Folk. Dette gælder ogsaa for os, selv om vi Danske ikke direkte er med i den store Krig. Dønningerne naar os, kraftigere og kraftigere, vi mærker Krigen paa andre Maader, Tiderne bliver ikke lette, og med Blikket vendt mod denne uvisse Fremtid siger vi til den danske Ungdom, der er vort Haab: „Ungdom, sæt dig høje Maal“. Og sæt alt ind paa at naa dem! Hvilke:

1. Dygtig. Nytte Ungdomstiden vel. Baade i Teori og Praksis — en lærevillig Ungdom, der dygtiggør sig gennem Oplysning og Tilegnelse af de Færdigheder, der er Brug for. En haard Konkurrence i en haard Tid imødegaas og bekæmpes kun af Dygtighed. Og Lejligheden er der i vor Tid. Skoler, Kursus, Biblioteker staar til Raadighed med deres Hjælp, hvad teoretisk Viden angaar, og praktisk Arbejde kalder til Udnyttelse af denne Viden. „Bordet er dækket“. Dygtigheden maa præge den unge Slægt, der skal løfte Danmarks Arv ind i en god Fremtid.

2. Viljestærk og pligtopfyldende. Ikke „hvad kan det nytte“ eller give op. Men — „jeg vil naa mit Maal“, og „jeg vil gøre min Pligt“. Begge Dele sker først Fyldest, naar den fulde Viljestyrke og Pligttroskab sættes ind. „Ole paa Heden“ med „endnu et be'tte Nøk“ er et Ex. herpaa

og „Prins Theseus' Historie“ ligesaa. „Sværd og Ariadnetraade“ underbygget af Viljens og Pligttroskabens fulde Styrke giver Sejren. Vil man noget, maa man ville noget.

3. Arbejdsvillig. Noget at lære af den gamle Tid. Arbejdet til Højborgs i vort Folks Liv. Kende „Arbejdets Glæde“. Arbejdet ikke en Plage, men en Guds Gave til Mennesker. „Adelsmænd og Kvinder“. „Synge bag Ploven og under Leers Klang“. „Det er mit og Marens Hjem — —“. Fortrøstning til Arbejdet frem for Hjælp fra Staten. Der er syndet meget gennem Tiderne — Afgudsbilledet. Her gælder det at kende sin Pligt, gaa ind under Selvopholdelsens Bud — og yde sit bedste, derefter kræve sin Ret. — En Arbejdets Lovsang frem paany i vort Folk, for det er Arbejdet, der adler Manden, og som er Kilden til al Rigdom. Her ligger en stor Samfundsopgave tillige at give Arbejdet de bedste Muligheder, men den enkelte maa saa kende sit Ansvar. Oprørerne i 1848. C. Ploug: „Frem til Arbejd' du Mand og Kvinde, du har et Land at tabe eller vinde“.

4. Trofast. Mod Hjemmet — Barndomshjemmet, dets Minder og Lære og dets Værdier. Kr. Bruun: „Ær din Fader og din Moder — da Lykke i Verden“. Ja! Hjemlivets Fællesskab. Stille Timer og „Aftensæde“. Ikke Udlængsel alene, endnu mindre det rastløse og udadventte, men Tonen fra Hjemmet skal præge Ungdomstiden og være dens bedste Ballast netop i denne vanskelige Tid. Thi „det der bærer igennem Freden, er Hjemmets Pulsslag i Travlheden“.

5. Haabet. Det lyse Syn, der ser frem, men ej tilbage. „Haabet tabt, alt tabt. Husk: „Over Skyen er Himlen altid blaa“. Ikke Mismodets, men Haabets Stjerne skal lyse over Dagen og Vejen. „Løft dit Hoved du raske Gut“.

6. Dansk. Tro mod sit Land, dets Sprog, Minder, Flag og Historie. Fædrelandet er i det store, hvad Hjemmet er i det smaa. Derfor kan vi tale om „at elske vort Land“, som vi elsker vort Hjem. Ungdom — og ældre med — skal være deres Fædrelandskærlighed bekendt. Til Landet og Folket, „hvor vi har Rod, hvorfra vor Verden gaar; hvor Sproget er min Moders bløde Stemme, saa sødt velsignet den vort Hjerte naar“! Fædrelandet kalder paa Samling nu i Nationen. Vort skønne Flag — vort Samlingsmærke — kalder paa alle Danske, beder dem se bort fra Klasse- og Partiinteresser og vende Blikket mod det fælles Danmark — og Fremtiden. Hvem forstaar ikke nu, hvad Fædrelandet betyder? Flaget f. Ex., dets Form og Farver. Gl. Historie. Reval 1219 „I dette Tegn skal du sejre“ — Smukt — Et Korsbanner — Renheden og Blodet. „Drager vort Hjerte og vort Sind mod Himlen op“. Derfor Højagtelse for Flaget. Ikke en „rød-hvid Klud“, men vort Samlingsmærke. 1) Vende hjem fra det fremmede, 2) Studenterne i Sønderjylland, 3) Den sorte Kåkarde, 4) Den

gamle Matros, — Chr. Winther — i 1807. „Hvor er I henne, I store og smaa... Vel, jeg har tømt saa mangen Skaal.... Naar da Kammerater mit gamle Skrog, jeg i sidste Havn skal fortøje, I svøbe en Flig af Dannebrog omkring min snævre Køje“. Stryge Flaget betød Døden for ham. Fædrelandet er en Del af os selv. „Venner ser paa Danmarks Kort...“ Løfte i Flok — Korsbannerets Lære. Vajer i Nordens Lande. Korset Midtpunktet i dem alle. „I dette Tegn skal du sejre“. — Kongen — Seedorffs Digt. — Sangen over Danmark. Men ikke bare Følelse, men Handling derefter. Det skal fortsætte i de kommende Dage. Tidens Lære.

7. Troen. Barnedøbt og Led af Menigheden. Bevare sin Barnetro op gennem Ungdomsaarene, gennem Bønnen, Kristenlivets Aandedræt. Saaledes ønskes af dit Hjem, din Skole og Guds Menighed, der tog dig i Favn som den første efter dit Hjem. Det giver Kraft, Haab og Mod til at stride dig igennem. „Bed og arbejde“. „Finlands Soldater“. — „Soldaterbrevene“. „Opad er der altid et Vindue aabent“.

En Slægt, der stiler mod disse høje Maal, tør vi overlade vor danske Arv. Den giver Haab om, at Gud vil give os en saadan Fremtid, som han gav os Minder. Og selv i en mørk Tid tør vi tro dette, at vi endnu har det bedste tilbage, „det laa gemt hos den gamle af Dage“. Men „sovende Mænd vandt aldrig Bør“. Derfor maa ikke mindst den unge Slægt lære af Tiden at være vaagen — og stadig paa Vej, besjælet af at blive den gode Borger i Landet, som er Grundpillen i Samfundet. Olf. Richard i „Ungdomsliv“ om den kristne Kunstner: „Hele mit Liv har været een lang lykkelig Arbejdsdag“. Ja, det bliver den, naar de høje Maal sættes stadig for Øje. Vort Møde paa Realskolens Grund. Axel Munch. Det samme: „Med Tankens Klarhed, Viljens Vægt, han prægede den unge Slægt“. Hans høje Maal. At bygge med paa Muren, der hegner Danmarks gamle Gaard. En saadan Ungdom ønsker vi vort Land og Folk. Bære vort frie Land ind i en ny og bedre Dag, det tusindaarige Danmark, som er vort, og som vi elsker. „Frit fra Sagas ældgamle Gry — Danmark — vort Arbejds Land og vor Lykkes Ly, nu stiger stormende Floder; men Sønnernes Vagt omkring dig staar, frit skal du bo i din arvede Gaard — du vor blomstrende Moder Danmark i tusinde Aar“. — I Haab om, at den Slægt maa skabes og være rede til Opgaven — at løfte den danske Arv. — Vi ved, „at Fjeld kan sprænges, og tvinges kan en Elv; men aldrig kan det Folk forgaa, som ikke vil det selv“. — Leve Danmark!

ET BILLEDE OG ET POSTBUD

Jeg sidder og stirrer paa Billedet af „en kær gammel Ven“ og Barn-
domstidens skønne Minder strømmer mig i Møde; for Billedet, jeg stirrer
paa, er et Billede af min gamle Skole, og Synet tryller frem en Drøm om
glade Skoledage.

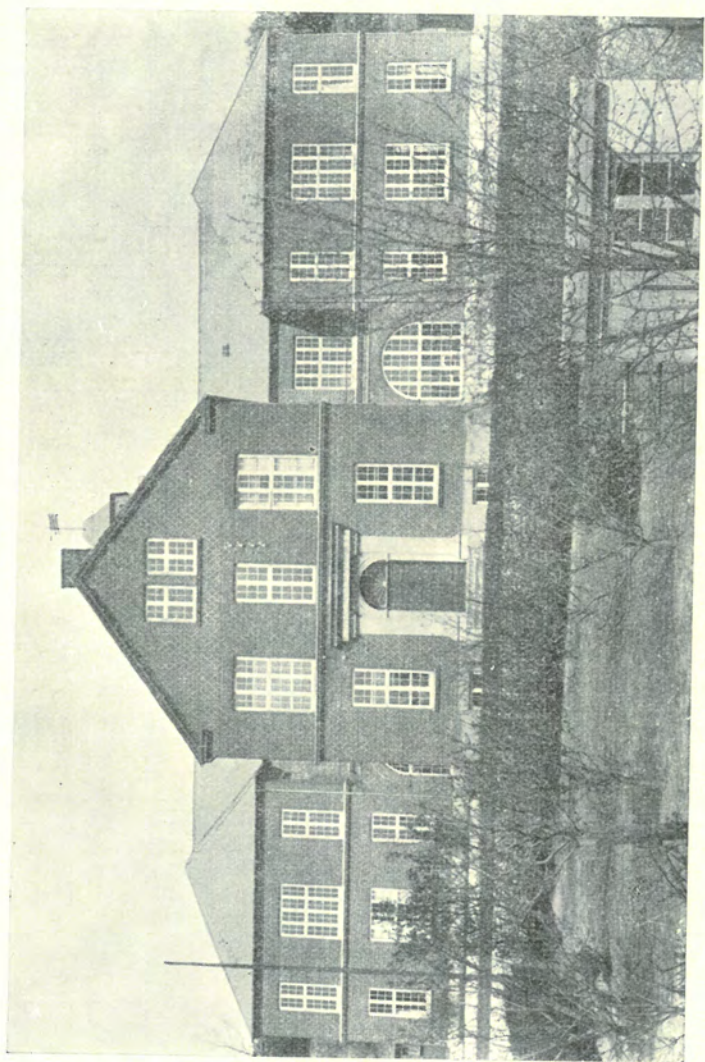
Saa ringer det paa Dørklokken; i Entreen lyder et Bums. Det er
Postbudet. Det er kun et enkelt lille Klemte; thi i København ringer Post-
budet ikke altid to Gange. Er det mon kun en Reklame eller — det der
er værre — en glemt Regning? Man drister sig til at gaa ud. Hurra, et
Brev! — Men det var for tidligt at juble. Det var Redaktøren, der for-
langte en Artikel. — Kære, lille Redaktør! Du skriver, at Stil var altid din
Skræk i Skoletiden, og saa henvender du dig til mig, der kun en enkelt
Gang har skrevet en Stil, der var noget værd. Hvilken Skæbnens Ironi!
Tror du, jeg tør driste mig til at ødelægge det gode Indtryk af vort Blad,
som alle sikkert har faaet, med et eller andet for Medlemmerne ligegyldigt
Skoleminde? Hav Uta for dit Brev! Det rev mig ud af Drømmeland.
Jeg sad og saa paa vor gamle Skole. Billedet ligger her foran mig; jeg
ser saa tydeligt den lysere Del af Gavlen, der vender ud mod Vejen. Jeg
husker som i Gaar den stormfulde Oktoberdag, da Skolen „væltede“. Pludselig
er jeg igen i 3. Klasse og har Religion med Frk. Laursen. Jeg
ser Kalkstumperne, Stenene, der suser ned forbi Vinduerne, jeg mærker
Bygningerne ryste. Vi farer ud, alt er Forvirring; fra Samlingen kommer
Hr. Bjerrum med Violinen højt hævet over Hovedet. Alt er Kaos. Jeg
tænker paa den lille Dreng, som reddede sin Katekismus; skulde han dø,
maatte det da være et Pas til Himlens Rige. Naa, der var ingen, der om-
kom; det var kun en Gavl, der væltede.

Jeg ser Linden, Regnskuret, men pludseligt er det væk. Jeg ser en
Flok Skolebørn, der graver; jeg ser voksne, der aser, det er kære kendte
Skikkelser. Bakken tager Form, unge Lærere slider i det, der skabes
Ramme om en Skole. Jeg ser en Sommerdag en Sten, der afsløres. „Nu
er her Plads, og nu kan her leges“, stod der. Der blev leget, men ogsaa
arbejdet, Fest og Arbejdsdage gik godt i Spænd, og „Mesteren“ og hans
Svende forstod at føre an baade til Arbejde og Fest. — Tiden gaar, alt
forandres, men i Mindet det bestaar, som skabte lyse, glade Dage.

Ja, Tiden gik, igen engang stod vi uden for vor gamle Skole og mærkede den Følelse, som fylder alle, naar et Væld af kære gamle Minder trænger paa. Der var gamle Kammerater, der var vore tidligere Lærere. Hist fra Bakken kom Inspektøren, „vor Inspektør“, nuværende Skolebestyrer, stadig den samme med det lyse lune Glimt i Øjet; kun Skikkelsen var blevet lidt før, kun Haaret lidt graat. Men var end Skikkelsen forandret, saa var E. M. den samme. Det hørte vi i Salen, da Fanen overræktes. Det var den rette Mand, der var ved Roret. Der var igen Fest og Glæde, og usynligt til Stede — følt og anet af alle — var ogsaa Skolens Skaber, vor gamle „Mester“. Vi mindedes ham paa den Maade, som jeg tror, han helst vilde have det, ikke ved højstemte Bravader, men ved simple Ord Mand og Mand imellem.

Ja, et Billede kan kalde meget frem, og mere vilde der sikkert være kommet, havde ikke Postbudet ringet.

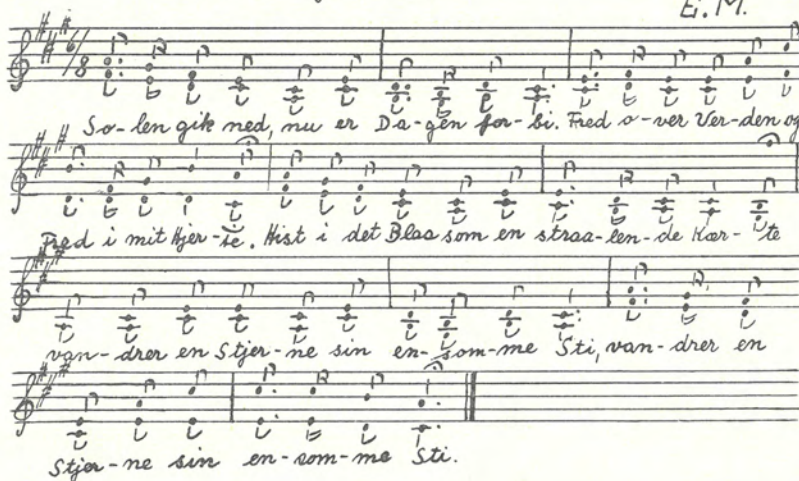
Janus.

Skolen set fra Vejen

Solen gik ned

E. M.

SOLEN GIK NED, NU ER DAGEN FORBI

Solen gik ned, nu er Dagen forbi. Fred over Verden og Fred
i mit Hjer-te.

Hist i det Blaa som en straalende Kerte vandrer en Stjerne sin
ensomme Sti.

Klokkerne ringe for Lyset, der svandt. Natten staar rede bag
vestlige Høje.

Snart vil den lukke i Sønnen hvert Øje. Atter en Dag over
Jorderig randt.

Dagen er død nu, og Lyset er slukt. Fred i mit Hjer-te og Fred
over Verden.

Menneske stands nu din dagtravle Færden. Aftenen er stille, og
og her er saa smukt.

AF SKOLENS DAGBOG

- 8/1 1941. Skolen begyndte efter Juleferien under de behørig Forme.
30/1 En meget streng Maaned. Kulde indtil 32 °. Fru Munch faar Skulderen af Led ved et Fald paa Blæsenborg. Hun ligger paa Grenaa Sygehus.
23/4 Skolebestyreren fylder 50 Aar og er Genstand for megen Opmærksomhed.
27/4 Sygekassebestyrelsens Fruer besaa Skolen og Bakken.
12/5 Skriftlig Eksamen begynder.
30/6 Skoleaaret sluttet. Eksamenen forløb godt. 7 Udmærkelser. Aarsafslutningen forløb udmærket — mange Mennesker. Mindelegatet uddeles for første Gang. Vi maatte forlægge fra Teatret til Salen.
6/7 Elevforeningen afholdt sin Sommerfest.
18/9 Modtog Skrivelse fra Kungl. Universitets Bibliotek i Upsala med Anmodning om at tilstille Universitetets Bibliotek et Eksempplar af „Med Idealets Ild i Vold“, Mindeskriftet om Skolebestyrer Axel Munch. Der blev sendt 2 Eksemplarer samt Erich Munchs Nekrolog om Axel Munch (Aarsberetningen 1940). Statens pædagogiske Studiesamling, København, anmodede ved Skrivelse af 3/9 1940 Skolen om at faa tilsendt „Med Idealets Ild i Vold“.
29/9 En Del af Randers Amts Lærerkreds Medlemmer mødtes til Instruktion her paa Skolen. Instruktør var: Skoledirektør Sejerholt, Aarhus, og Lærer Andersen, Rud. Amtsskolekonsulent Stegger Nielsen ledede Mødet.
8/10 Axel Munchs Fødselsdag; han vilde i Dag blive 56 Aar. Blomster lagt op ved Mindestenen. Skolebestyreren mindedes Skolens Stifter i Foredragssalen.
18/10 Uddeling af Vidnesbyrd efter første Tertial paa sædvanlig Vis. Skolebestyreren talte om Selvdisciplin. Oktoberferie til den 27/10 1941.

FORENINGENS MEDLEMMER

Æresmedlem H. Dall, Viceskoleinspektør,
Aabyhøj.

Erik Munch, Skolebestyrer, Ryomgaard
Realskole.

Dagmar Munch, Lærerinde, Ryomgaard
Realskole.

Thyra Weiner, Lærerinde, Ryomgaard Re-
alskole.

Dynesen, Inspektør, Ryomgaard Real-
skole.

J. S. Magnusson, Lærer, Ryomgaard Real-
skole.

1916.

Søren Holst, Gaardejer, Thorsager.

Ketty Vinderslev, Fru K. Aarkrog, Schjold-
dandsvej 34, Charlottenlund.

Harald Dybbro Christensen, Bankdirektør,
Lunderskov.

1917.

Just Andersen, Forretningsfører, Aalestrup.
Aksel Petersen, Trafikass., Pontoppidans-
gade 9, 2. S., Randers.

Johanne Rasmussen, Fru Trafikass. Han-
sen, Kongensgade 60, Fredericia.
Axel Hviid, Forpagter, „Mariendal“, Beder.
Gerda Dammann, Fru Inspektør Dynesen,
Ryomgaard.

1918.

Edv. Andersen, Bankdirektør, Andelsban-
ken, Hjørring.

Johs. Christensen, Læge, Skjødstrup.

Marius Anders Madsen, Bankdirektør, An-
delsbanken, Esbjerg.

Christian S. T. Munch, Trafikass., Chri-
stiansholmsgade 7, Horsens.

Peder Laursen Pedersen, Fabrikant, Ejby
Børste- og Kostefabrik, Ejby.

1919.

Henry Wester Carlsen, Grosserer, Grenaa
Kulkompagni, Grenaa.

Tage Bjørn Petersen, Dyrlæge, Vivild.

Hugo Vinderslev, Installatør, Strandhuse,
Kolding.

Agnes Margrethe Nielsen, Tandlæge, Fru
Ravn, Rosengade 11, Odder.

1920.

Niels Aage Foged, Adjunkt, Aarestrup-
vej 20, Odense.

Frits O. Jensen, Konsulent, Hornslet.

Svend Erik Sørensen, cand. mag., Klinte-
gaarden, Aarhus.

Kai Uhrbrand, Kastrupvej 78, København S.

Eva Foersom, Fru Eva Mogens Petersen,
Havdrupvej 124, Vanløse.

1921.

Leif Birkelund, Lærer, Kløvervej 6, Viby J.

Gerda Hviid, Fru Guldsmid Hingelberg,
H. C. Lumbyesvej 2, Aarhus.

Holger Kirkholt, Læge, Ny Solbjerg, Aarhus

Karen Vinderslev, Fru Læge Kirkholt, Ny
Solbjerg, Aarhus.

Niels Jørgen Kolstrup, Adjunkt, Heste-
haven, Aarhus.

Bernhard Sørensen, Viceskoleinspektør,
„Heliot“, Brabrand.

1922.

Aage Aagaard, Bankbogholder, Brørup.
Oluf Bisgaard Jensen, Direktør, H. C. Ørstedssvei 13, Viborg.

Gudmund Brøns, Tandlæge, Bruunsgade 24, Aarhus.

Signe M. Svenningsen, Vorre pr. Løgten.
Chr. Jørgensen, Købmand, Drastrup, Volk Mølle.

1923.

Janus Bach, Skoleinspektør, Solvej 4, 2. S., København F.

Eva Eeg, Tandlæge Fru E. Treue, Alling-aabro.

Johs. Kahr, Sivedsted pr. Kolind.

Gunnar Knudsen, Gartner, Østervangsvej 2, Randers.

Ejnar Nielsen, Forretningsfører, Rosenholm, Hornslet.

Signe Rasmussen, Vorre pr. Løgten.

Eivind Stampe, Manufakturhandler, Auning.

Nutte Creutsberg, Fru Overpostass. Blaase, Strandparken 14, Aarhus.

Elisabeth Kahr, Fru E. Hansen, Musegaard, Herlufmagle.

1921.

Jacob Ludvig la Cour, Fuldm. i Skattedirektoratet, cand. jur., Nelliikevej 2, Gentofte.

Børge Jensen, Borgergade 2, 2. S., Randers.

Edith Helbo, Østbanetorvet 4, 2. S., Aarhus.

1925.

Gerda Eeg, Termestrup Skole, Mørke.

Jens Foged, Landbrugslærer, Østergade 5, Hammerum.

Anna Kirstine Hastrup, Kankbølle Vester-gaard, Hjortshøj.

Christian Kjeldsen, Lærer, Sct. Laurenti-vej 42, Skagen.

Viggo Worsøe Laursen, Købmand, Frederiksgade 54-56, Aarhus.

1926.

Edith Carlsen, Fru E. Maibøll, Bralskov-vej 9, Vanløse.

Henning Christensen, Tandlæge, Højde-draget 11, København Valby.

Ester Selmer Jensen, Fru E. Selmer An-dersen, Aalandsgade 18, 3. S., Køben-havn S.

Elgo Munch Poulsen, Forretningsfører, Hu-rup St., Thy.

1927.

Knud Beuschau, Auning Møbel- og Ma-drasfabrik, Auning.

Søren Sloth Carlsen, Lærer, Hornslet.

Walther Pedersen, Pedel, Ryomgaard Re-alskole.

Mette Skaarup, Sygeplejerske, Amtssyge-huset, Aarhus.

Carl Aage Jacobsen, Løgten Conditori, Løgten.

Ady Christensen, Fru Lærer C., Monrads-gade 3, Herning.

Palle Birkelund, Bibliotekar, Vinløvstien, København F.

1928.

Knud Lottrup, Kreditforeningsass., Bruuns-gade 55, 2. S., Aarhus.

Arne Juul Nielsen, Købmand, Kolind.

Helge Sørensen, Landpost, Mørke.

Ulla Warming, Fru W. Rønde, Tornled St.

Ole Nielsen, Lærer Vivild.

Laura Nielsen, Fru Laura Taul, Skovhyt-ten, Hadsund.

1929.

Inge Andersen, Fru Førstelærer Skou, Lind-knud pr. Brørup.

Jørgen Carlsen, Købmand, Løgten.

Gunnar Christensen, Købmand, Ryomgaard.

Frede Storm Hansen, Kreditforeningsass., Sdr. Ringgade 55, Aarhus.

Poul Hougaard, Overbuffist, Fyns Forum, Odense.

Rudolf Selmer Jensen, Skrædermester, Kolind.

Agnete Jørgensen, Fru Agnete Jackson, England.

Anna Elisa Lottrup, Bruunsgade 55, 2. S., Aarhus.

Svend Lyndrup, Læge, Amtssygehuset, Gentofte pr. Hellerup.

Ester Tornled, Børnehavelærerinde, Frederiksgade 12, Slagelse.

Arne Eibo (Petersen), Bankkasserer, Andelsbanken, Struer.

Rudolf Simonsen, Lærer, Tøstrup Skole, Kolind.

Hanne Lise Frikke, Fru Ing. cand. polyt. Holten Lund, Statholdervej 7, 3. S., København NV.

B. Hauge Nielsen, Nr. Vilstrup pr. Vejle.

1930.

Else Jensen, Sæbehuset, Hornslet.

Willy Jensen, Pindstrup.

Søren Vester-Petersen, Lærer, Ryomgaard.

Karl Anker Steffensen, Læge, Gl. Lægebolig, Kommunehospitalet, Aarhus.

Ellen Larsen, Fru Lærer C. Kjeldsen, Sct. Laurentivej, Skagen.

Knud Erik Hougaard, Gaardejer, Gjerrild. Kresten Skjød, Sekretær, Odense.

1931.

Christian Juul Andersen, Løgstrup.

Ingeborg Andersen, Lærerinde, Dyrehavevej 14, Kolding.

Ella Christensen, Fru Lærer Vester-Petersen, Ryomgaard.

Grethe Dammann, Fru Kunstmaler Frode Jørgensen, Marie Magdalene, Ryomgaard.

Peter Sørensen, Urmager, Nimtofte.

Grethe Nielsen, Carl Johansgade 4, 2. S., København Ø.

Edith Christensen, Sygeplejerske, adr. Ramten.

Viggo Hougaard, Værkfører, Gjerrild.

1932.

Orla Andersen, Bankkasserer, Hornslet.

Andrea Margrethe Boysen, Ryomgaard.

Ellen Margrethe la Cour, Keramiker, Kbhvn.

Poul Erikstrup, Dr. Tværgade 7, København K.

Elias Fynboe, Dr. Tværgade 7, København.

Annalise Jensen, Hovedgaden 114, Brabrand.

Robert Jørgensen, Politibetjent, Frederiksborggade 30, København.

Elisabeth Ørgaard (Nielsen), Lærerinde, Nyborg Skole, Ølholm.

Verner Lyng Nielsen, Lyngby, Trustrup.

Eva Schødt Nielsen, Ryesgade 28, 2. S., Aarhus.

Linne Petersen, Lærerinde, Fru L. Smed, Otto Rudsgade 84, 4., Aarhus.

Signe Petersen, Klædebo Parkallé 43, St., København F.

Jens Julius Rasmussen, Fabrikant, Ørum, Djurs.

Herluf Solgaard, F.D.B.s Fabriker, Viby J.

Jens Sørensen, Dyrslæge, Termestrupgaarden, Mørke.

Else Legarth, Fru E. Høegh Bentzen, Pog-næs, Kolind.

Gerhardt Bach, Ryomgaard.

1933.

Børge Nissen, Estrupgaard, Hornslet.

Willy Hjuler, Løgten.

Anders Bager Jensen, Kommiss, Løgten.

Konrad Solgaard, Fruekirkeplads 1, Aarhus.

Chr. Petersen, Revisor, Holstebro.

Chr. Vester-Petersen, stud. jur., Pr. Mari-es Allé 13, København V.

Axel Helveg Poulsen, Pr. Mariés Allé 11, København V.

Hagen Hagensen, Neder Tandslet pr. Over Tandslet.

Ida Knudsen, Fru Gaardejer I. Johnsen, Tjerrild, Ryomgaard.

Ebba Gerstrøm, Sygeplejeelev, Bysygehuset, Randers.

Anna Johanne Foged, Fru Gaardejer A. J. Vase, Korup Mark, Rønde.

Inge Basse, Nansensgade 56. 5. S., København K.

Eskild Engel Jensen, Læge, Thorsager.

1934.

Aage Frikke, Fru Arkitekt Hogaard Andersen, Odensegade 6, Aarhus.

Karen Munch Sørensen, Skønhedsekspert, Ryomgaard.

Marius Jensen, Mejeriet, Voldby.

Leo Rønde Jensen, Adelgade 2, Randers.

Asbjørn Sørensen, Postbud, Tjerrild.

Rigmor Asgaard Andersen, Grønnegade 40, Vejle.

Gerda Graver, Brendstrupvej 8, Aarhus.

Charley Hougaard, Hørve.

Ove Larsen, Portier, Østergades Hotel, Aarhus.

Holger Nielsen, Rosenholm, Hornslet.

Ella Sørensen, Fru E. Jacobsen, Mørke.

Waldemar Wadowsky, Kommuneass., Rosenholtvej 42, Hornslet.

Tage Mogensen, Kontorass., Algade 31, Middelfart.

Poul P. Rasmussen, Bakkevej 48, København F.

Willy Hald, Kontorist, Jernbanegade 12, Roskilde.

Yrsa Hald, Lufttørningsvaskeriet, Enebærvej, Risskov.

Bent Andersen, Bankass., Hornslet.

Jens A. Elbæk Christoffersen, Bogholder, A/S. Georg Nielsen, Odder.

1935.

Knud Basse Christensen, Lærer, adr. Mesballe.

Hans Marius Brøgger, Thunøgade 14, Aarhus.

Bitten la Cour, Danse- og Gymnastiklærerinde, Pindstrup.

Jørgen Hansen, Andelsslagteriet, Hadsten.

Svend Erik Jacobsen, Typopraf, Lillegade 50, Grenaa.

Niels Peter Bager Jensen, Bankass., Handelsbanken, Lille Torv, Aarhus.

Vagn Tylin Jensen, Bankass., Andelsbanken, Hammel.

Niels Gudmund Poulsen, stud. polyt., Gl. Mørke, Mørke.

Else Jacobsen, Ryomgaard.

Else Kolind, Fru E. Hviid, „Lykkegaarden“, Mørke.

Else Skaarup, Thorsager.

Ove Nielsen, Forvalter Schildenseje.

Kaj Nyholm, Gl. Estrup, Auning.

Harry L. Rasmussen, stud. theol., Mørke.

Ejnar Lund Jensen, Silkeborg.

1936.

Jens Jacobsen, Bankass., Skanderborg.

Willy Tecken, Smed, Kolind.

Carl Scheel, Gl. Ryomgaard.

Else Munch Sørensen, Skønhedsekspert, Ryomgaard.

Doris Kjær Andersen, Fru Trafikass. Ternstrup, Aarhus.

Laurits Warming, Nimtofte.

Erik Knudsen, stud. med., Koed, Kolind.

Niels Hviid, stud. polyt., Marie Magalene, Ryomgaard.

Axel Fogh Petersen, Elektr., Ryomgaard.

Inger Marie Nyskov, Thorsager.

Karen Margrethe Ringsholt, Hyldevænget 5, Lyngby.

Aage Adamsen, Brugsforeningen, Rønde.

Maja Krogh, Ikast Skole, Ikast.

Annalise Jacobsen, Saxoly, Saxogade 104, København V.

Vibeke Nielsen, Fru V. Sørensen, Teglværksgaarden, Skødshoved, Knebel.

Cai Müller, Østergade 50, København Ø.

1937

Elga Nielsen, Ryomgaard.
Svend Kahr, stud. polyt., Agersøgade
3 II t. v, København Ø.
Per Rasmussen, Hvilesminde, Uggelbølle,
Mørke.
Orla Grue, Jægersborg Kaserne, Gentofte.
Eivind Basse Christensen, Mesballe, Ry-
omgaard.
Anton Eriksen, Voldby Mark, Grenaa.
Anton Karup Mogensen, Nyvej 27, Hornslet.
Rita Malfeld, Kolind.
Rigmor Christensen, Smedem. Christensen,
Løgten.
Holger Mogensen, Kirkebjergalle, Glostrup.
Ellen Margrethe Poul Jensen, Skovrider-
gaarden, Auning.
Clara Juul, Mejlgaard, Tranehuse.
Margrethe Juul, " "
Eli Stentoft, Sygeplejeelev, Kysthospitalet,
Juelsminde.

1938.

Knud Jacobsen, Bankassistent, Ryomgaard.
Birthe Vester Petersen, Mariaforbundet,
København.
Berte Skeel, Vedø, Kolind.
Jørgen " " "
Niels Tuborg Jensen, Dansk Andels Æg-
eksport, Horsens.
Birthe Poul Jensen, Skovridergaarden,
Auning.
Oscar Mogensen, Nimtofte St.
Gudrun Steffensen, Aarhus Seminarium,
Aarhus.
Erik Rønn Mikkelsen, Tranehuse St.
Robert Jensen, Fru Mejeribestyrer Jensen,
Nimtofte.
Andreas Wejlby, stud. med., Aarhus.
Jens Chr. Hansen, Stenvad.
Kaj Juul Andersen, Brugsforeningen,
Kolind.

Grethe Ibsen Bach, Mørke.
Gertrud Harder, „Taarupgaard“, Auning.
Else Ringsholt, Auning.
Ellen Krogh, Nimtofte Skole.
Niels Henckel, Dalgas Avenue 44, Aarhus.
Peder Thorup Pedersen, Gjedved Semi-
narium, Horsens.

1939

Inger Christensen, Pindstrup St.
Kirsten Hansen, Museumsgade 6, Stuen,
Aarhus.
Olav Hansen, Mørke St.
Svend Erik Henckel, Mørke St.
Karen Hougaard, Gjerrild.
Peter Hviid, Katedralskolen, Aarhus.
Margrethe Jensen, Tranehuse Købmands-
forretning, Tranehuse.
Tage Jensen, Gjerrild.
Tove Jørgensen, Bugtrupsvej 7, Kolind.
Rasmus Bilde Kjeldsen, Kommuneassistent,
Ryomgaard.
Niels Munk Kofoed, Skolevej 12, Hornslet.
Jens Kristensen, Kærskolen, Glæsborg.
Bodil Krogh, Nimtofte Skole.
Ole Malfeld, Andelsbanken, Grenaa.
Gudrun Nedergaard, Pontoppidansgade 16²,
Aarhus.
Aase Petersen, Skovfogedboligen, Trane-
huse.
Hugo Hammer Petersen, Matros, Kolind.
Frida Rasmussen, Tandlægeskolen, adr.
Nimtofte.
Elisabeth Sørensen, Termestrupgaarden,
Mørke.
Karl Sørensen, Karlby Brugsforening,
Hornslet.
Knud Tecken, Brugsforeningen, Nimtofte.
Ole Frikke, Odensegade 6 I, Aarhus.
Dorthea Vester Sørensen, Benzonsvej,
Kolind.
Søren Skriver Bæk, Ommestrup, Mørke.

1940.

Niels Juul, „Mejlgaard“, Tranehuse.
Henning Jensen, Fjellerup, Tranehuse.
Hans Bent Munch Sørensen, Ryomgaard.
Ulla Sørensen, Ryomgaard.
Lillian Sigh, Nimtofte.
Else Margrethe Sørensen, Langs Gymna.,
Silkeborg.
Anna Marie Legarth, Akademiet, Aarhus.
Henning Meller Dagstrup Skole, Mørke.
Else Hougaard, Gjerrild.
Edit Grue, Pindstrup.
Ib Steen Jørgensen, Ryomgaard.
Knud Laursen, Thorsager Skole, Thorsager.
Kaj Jensen, Mørke Mølle, Mørke.
Bodil Engel Jensen, I. P. Jacobsensvej 34,
Thisted.
Knud Bülow Sørensen, Mørke.
Karen Sørensen, adr. Enkefru P. Sørensen,
Mørke.
Tove Klemmensen, Pindstrup.
Anna Sørensen, Gdr. Sørensen, Thorsager.
Anna Margarethe Rasmussen, Jægersbo,
Ryomgaard.
Søren Dorph Sørensen, Trelgaarden,
Mørke.
Bjarne Christensen, Pindstrup.
Erling Hansen, Mørke St.
Aage Dahl, Auning Hotel, Auning.
Arne Sørensen, Kolindbro, Kolind.
Vita Gyldenløve, Nødager, Kolind.

1941.

Alice Andersen, Ramten Skole, Ramten.

Hans Alfred Andersen, Thorsager Mejeri,
Thorsager.

Ib Bach Andersen, Kolind.
Svend Ørbæk Andersen, Ørum Djurs.
Birgit Bendstrup, Aarhus.
Else Borgstrøm, Enslev.
Poul Christensen, Ramten.
Egon Olsen, Lykkehøj, Mørke.
Børge Hansen, Mørke.
Thyge Hansen, Mørke.
Willi Schou Hansen, Gjerrild.
Anders Hougaard, Gjerrild.
Bente Jakobsen, Hornslet.
Herdis Roland Jensen, Elholt Skole,
Ryomgaard.
Karen Basse Jørgensen, Langs Gymna.,
Silkeborg.
Erik Kofoed, Birkerød Statsskole.
Martin Nielsen, Tværsige, Auning.
Svend Olsen, Auning.
Bent Pedersen, Voldby.
Karl Johan Pedersen, Kolind.
Kirsten Ringsholt, Auning.
Bent Simonsen. Birkerød Statsskole.
Vagn Vestergaard Sørensen, Skafføgaard.
Lizzi Taarnborg, Ryomgaard.
Kaj Tecken, Tranehuse.
Ellen Margrethe Vestergaard, Ørum, Djurs.
Else Anderson, Thygesens Boulevard,
Randers.
Inger Marie Bødker, Nødager Brugsfor-
ening, Kolind.
Jørgen Østergaard, Mellemgade 6, Skern.

Nye Adresser bedes meddelt Foreningen.

Til Medlemmerne.

Program for Elevforeningsfesten den 26. December:

1. Generalforsamling i Skolens Foredragssal Kl. 15.
2. Kl. 17¹⁵ Aftensmad paa Hotellet (Varm Ret og Osteanretning,
Pris 3 Kr.).
3. Kl. 18⁴⁵ Aarets Julekomedie, opført af Skolens Elever.
4. Kl. 20 Kaffe i Selskabslokalerne.

Festen slutter, saa man kan komme hjem med Togene Kl. ca. 21.

De, der ønsker at deltage i Spisningen, bedes tegne sig hos
Thyra Weiner inden den 22. December.

Festudvalget:

N. P. Bager Jensen.

Janus Bach.

Thyra Weiner.

Meddelelser fra Bestyrelsen.

Generalforsamling den 26/12 - 41, Kl. 15, paa Skolen.

1. Beretning.
2. Regnskab.
3. Valg.
4. Forslag til Lovændring.
5. Eventuelt.

Bladfonden.

Ved Bestyrelsesmødet den 2. November i Ryomgaard vedtoges det at oprette en Fond, hvis Midler skulde anvendes til det aarlige Aarsskrifts Udgivelse.

Vi har haft den Glæde allerede nu fra 6 Medlemmer at have modtaget 60 Kr. Ryomgaard Realskole har ydet 30 Kr. Bidrag modtages fremdeles. Eventuelle Bidrag bedes sendt til Kassereren.

Endvidere har Foreningens Bestyrelse haft den Glæde at modtage 50 Kr. Giveren er anonym. Beløbet skal anvendes som Flidspræmier til Elever i Skolens ottende og niende Klasse efter Bestyrelsens Skøn og efter dennes Samraad med Lærerraadet.
